

Nieuwsbrief 2020

Beste leden en sympathisanten,

Twintig twintig wordt een uitdaging voor het genootschap. De medewerkers van het eerste uur, intussen volop senior, besloten het dagelijkse bestuur van het genootschap uit handen te geven. Naargelang de aanleg en ervaring van de bestuursleden werden de taken herverdeeld. Het vertrouwde contactpunt voor ons genootschap blijft voor zolang ze het zelf goed vinden bij Jan en Mieke Dhaluin. Met zijn allen zijn we nu aan het proefdraaien en hopen het zo goed te doen als onze voorgangers-stichters, die we oneindig dankbaar zijn.

Bij onze herschikking moesten we er rekening mee houden dat één van onze verdienstelijkste bestuursleden, Joost Vandommele, kleinzoon van René De Clercq, ons na maandenlange ziekte ontvallen is. Hij laat in onze groep een leemte na die niet zomaar gevuld kan worden. In deze Nieuwsbrief gedenken we onze voortreffelijkste medewerker.

Het afgelopen werkjaar stond weer eens bol van allerlei activiteiten waarvan we bij deze verslag uitbrengen. In dit nummer besteden wij onder andere aandacht aan de muzikale bedrijvigheid van onze volksdichter. Wij stellen U het onlangs verschenen *Partiturenboek* voor. De doelstelling van ons genootschap om de figuur van René De Clercq levendig te houden is nog steeds onze hoofdbekommernis.

Met genoegen sturen wij U onze Nieuwsbrief met informatie betreffende onze ontdekkingen en verwezenlijkingen in verband met René De Clercq. Alle medewerkers zijn vrijwilligers die pro deo aan de slag gaan, dit jaar als vernieuwde maar even enthousiaste ploeg. Jullie, onze trouwe supporters op wie we blijven steunen, belonen onze inzet. Daarvoor onze oprechte en hartelijke dank!

**U wordt lid vanaf 10 euro
erelid vanaf 15 euro en beschermend lid vanaf 25 euro**

BE49.4635.1470.1171 – KREDBEBB

René De Clercqgenootschap vzw Deerlijk

Activiteitenkalender 2020

Donderdag 30 januari: Gedichtendag

Via de scholen, bibliotheek, gemeentediensten en enkele winkels worden gratis posters met het gedicht "Voor 't kantkussen" van René De Clercq verspreid.

José Vandenbroucke neemt ons om 20.00 uur in de bib mee op een bewogen tijdreis in de poëzie, met een selectie van zijn meest geliefde gedichten, van de middeleeuwen tot heden. Naast een aantal illustere onbekende poëten zullen ongetwijfeld ook René De Clercq, Luuk Gruwez en Peter Holvoet-Hanssen de revue passeren.

Vrijdag 28 februari: 28ste Vlaamse Zangavond om 19.30 uur in OC d'lefte

Onder leiding van Egied Vandommele zingen wij samen mooie Vlaamse liederen. De samenzang wordt begeleid door een gelegenheidsorkest en ondersteund door enkele koren.

Toegang + zangboekje + drankje: 5 €. Iedereen welkom. Breng vrienden en familie mee!

Dinsdag 10 maart: 18de Nacht van de Geschiedenis om 20 uur in OC d'lefte

Digitale projectie op groot scherm van de film over het reilen en zeilen van "Deerlijk en Sint Louis in 1969". Organisatie: Davidsfonds i.s.m. de Heemkring Dorp en Toren en het René De Clercqgenootschap.

Zaterdag 25 april Erfgoeddag met als thema "De Nacht"

Deerlijk op sterrenjacht! In Deerlijk wordt het nooit meer écht donker. We trekken richting bos, op zoek naar zeldzame lichtpuntjes.

Organisatie: Heemkring Dorp en Toren, René De Clercqgenootschap en Werkgroep Erfgoed.

Van zondag 26 april t.e.m. zondag 25 oktober is het museum elke zondag gratis open

Niet alleen **elke zondag van 14.30 uur tot 18.00 uur**, maar ook elke dag kunt u, na afspraak, het museum bezoeken. U beleeft met een gids-verteller een hele brok boeiende geschiedenis. In dat huisje, gebouwd in 1790, gaat u 100 jaar en meer terug in de tijd. Naar een periode zonder elektriciteit of modern comfort. U gelooft uw eigen ogen niet of denkt vol nostalgie aan uw prille kinderjaren.

Vrijdag 12 juni: René De Clercqherdenking om 19 uur aan zijn graf

Elk jaar, op De Clercqs sterfdag, 12 juni (1932) organiseert Ic Dien, i.s.m. het René De Clercqgenootschap, een plechtigheid aan Renés graf. Een gelegenheidsspreker houdt een toespraak gevolgd door voordracht, samenzang en bloemenhulde.

Zondag 21 juni: Midzomermarkt

Een jaarlijks terugkerend volksfeest in het centrum van Deerlijk. Het museum wordt opnieuw wat het was bij de geboorte van René De Clercq: Estaminet Het Damberd. In het unieke kader van de herberg, gebouwd in 1790, kan je proeven van onze zelfgebakken taart, streekbier van het vat, accordeonmuziek, straatmuzikanten, muziek en zang op 75 toeren.

Van zondag 28 juni t.e.m. zondag 25 oktober: elke zondagnamiddag boekenmarkt

In het museum kunt u voor een prikje zeldzame mooie boeken, strips, lp's, video's, ... kopen.

Zondag 13 september: Open Monumentendag tussen 10.00 uur en 18.00 uur: museum open.

Onze jaarlijkse activiteiten voor kinderen

Vrijdag 10 juli: Vlaanderen Feest, 3de en 4de leerjaren van de speelpleinwerking gaan op stap met de Heren van Deerlijk

In september - oktober: vertelwandeling voor de vierde leerjaren van Deerlijk

In november: verteltheater voor de derde kleuterklasjes uit de ruime regio

De actueel gehouden activiteitenkalender is steeds te raadplegen op onze website.

Dankbare hulde en herinnering

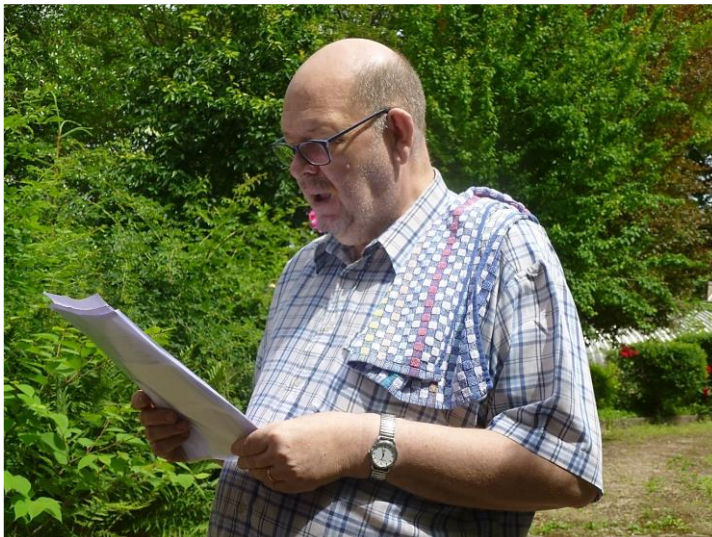
aan ons bestuurslid van het
René De Clercqgenootschap vzw Deerlijk

Joost Vandommele

*Spoorman op rust
Erkend stadsgids Gent*

**Echtgenoot van Chris De Wolf
zoon van wijlen Herman en Marva
Vandommele – De Clercq**

Geboren te Sint-Niklaas op 28 mei 1956
en overleden te Ledeborg op 28 oktober 2019

Vaarwel Joost

Buitengewoon actief bestuurslid van het René De Clercqgenootschap.

Het was een absoluut voorrecht Joost Vandommele gekend te hebben. Wie had kunnen vermoeden dat we zo vroeg afscheid van Joost zouden moeten nemen, Joost die nog zo jong is.

Het lijkt pas gisteren, toen je bijna met brugpensioen in de startblokken stond om alles en nog wat te verwezenlijken voor ons museum, een zee van tijd, de hele toekomst voor je. Die tijd bleek veel korter dan jij en wij gedacht hadden. We wisten allen heel goed, dat je dan nog met tal van andere projecten bezig was en we bewonderden je om die absolute inzet.

De verbanden die je legde tussen René De Clercq en de kunstenaars uit de Latemse periode zijn heel interessant en een extra insteek om je grootvader te bekijken. Wat had je graag een tentoonstelling in mekaar gezet, met werken van Frits Van den Berghe, Gustave Desmet, Cantré en alle kunstwerken die RDC destijds in de periode dat hij banneling in Nederland was in bezit had, of in een tentoonstelling bij mekaar bracht, die kunstwerken die heel modern waren voor die tijd en die René De Clercq op waarde wist te schatten.

Het is bijna zeker dat het je zou gelukt zijn, die tentoonstelling te verwezenlijken, want ongelukkig veel mensen hadden een boontje voor jou, mensen met invloed en kennis van zaken.

De tentoonstelling in 2017 in Deinze in MUDEL, het museum aan de Leie, over Jozef Cantré, die je vriend Peter Pauwels verwezenlijkte en waar je ook je inbreng in had, was een prestatie. Jozef Cantré, die het grafmonument voor zijn vriend René De Clercq maakte dat we in Deerlijk aan de kerk terugvinden.

Wat zijn we blij dat we samen met veel anderen, je pad vaak gevolgd hebben om de geschiedenis te herbeleven. Je schreef een boek over de Wereldtentoonstelling te Gent in 1913 en we gingen met je op wandel in Gent om sporen van die Wereldtentoonstelling terug te vinden.

De herdenking van de opening van de vernederlandse universiteit te Gent, herbeleefden we op een ijskoude dag. En zoals altijd, wist je mensen te verzamelen op die wandeling, van jong tot stokoud, van links tot rechts...

"In de voetsporen van René De Clercq", dat deden we in groep in Gent, na je werk om erkend gids te worden in Gent. Vorig jaar, toen je in het begin van je ziekte absoluut de reis wou doen die je tot in de puntjes voorbereid had, naar waar René De Clercq het front bezocht had in WO I in de streek van Laon, Chemin des Dames, trokken we heen onder uw begeleiding.

Samen herdachten we, precies 100 jaar later, op 22 december 2017 door jou toedoen in Brussel aan de Alhambra parkeergarage waar vroeger een schouwburg gevestigd was, dat de Vlaamse

Raad, waar je grootvader René De Clercq deel van uitmaakte, de zelfstandigheid van Vlaanderen uitriep op 22 december 1917.

Bij de herdenking op de sterfdatum 12 juni van je grootvader René De Clercq kon je er altijd mensen toe bewegen er te komen spreken. Toen spreker Rondas, voormalig radiojournalist, op zo een herdenking zei dat het toch jammer was dat er geen recente uitgaven meer waren van het werk van RDC, en dat schrijvers waarvan niets meer heruitgegeven wordt, hun werk dan uitsterft, schoot je meteen in actie... Prof. Yves T'Sjoen en Els Vandamme zorgden met de steun van het René De Clercqgenootschap voor een bloemlezing getiteld *De Noodhoorn en andere Gedichten*. Jij schreef het uitgebreide nawoord. Nu gebruiken ze dit boek aan de universiteit in Gent voor studenten Germaanse.

Het mooie boek van 2016 "Gent een bakermat van democratie en socialisme", met 22 arbeid(er)s gedichten erin van je grootvader René De Clercq, is een prachtig werk. Allerlei mensen en niet van de minste vonden dat je een behoorlijk geschiedkundig gefundeerde bijdrage geleverd had met dit werk. Je was er terecht trots op dat in de recente (2019) biografie over Edward Anseele, schrijver Eric Bauwens naar je verwees als goeie bron die veel opzoekingswerk over Anseele verricht had.

In de maand november komen er jaarlijks ongeveer 35 kleuterklassen op bezoek in ons museum. Als het water uit de pomp klatert en de kinderen geestdriftig of met een bedachtzame blik aan het pompen zijn in het oude keukentje, ben je weer een beetje bij ons, Joost. Wat een goed idee was het dat je op je vijftigste verjaardag als geschenk wou dat de kapotte pomp hersteld werd. Met hulp van een vriend maakte bestuurslid Luc Seynhave dat de pomp weer werkte. Zo zorgde je ervoor dat een geschenk voor jou blijvend een cadeau voor ons allemaal werd.

Je maakte vele tentoonstellingen over René De Clercq en zijn tijdgenoten voor ons museum. Na je boek *René De Clercq, een romantisch Dichter in het oog van de Wereldstorm* maakte je er vorig jaar een tentoonstelling van, samen met Luk Schelfhout, toen je reeds ernstig ziek was. Het lukte je toch een indrukwekkende inleiding te komen geven voor de opening van die tentoonstelling in de tuin van het geboortehuis van je grootvader.

Al die teksten voor onze Nieuwsbrief over René De Clercq in de moeilijke oorlogsjaren, de tijdgenoten en vrienden van RDC, Borms, Hector Plancquaert, de kunstvrienden, je laatste teksten over Herman Van den Reeck en veel meer, we danken je ervoor, we zullen ze blijven lezen.

Je zou gaan vermoeden dat Joost dacht dat hij geen tijd mocht verliezen... zoveel heeft hij al geschreven en gedaan, wij zullen hem zeker nooit van ons leven vergeten, hij heeft meer dan één steen in de rivier verlegd...

We zullen je missen Joost, rust in vrede.

Persoonlijke herinneringen aan Joost,
Sabine Degloire 15 november 2019
René De Clercqgenootschap

*Hier werd door de Raad van Vlaanderen in de toenmalige Alhambraschouwburg Brussel (nu een parking) op 22.12.1917 de zelfstandigheid van Vlaanderen uitgeroepen.
Herdenking 22.12.2017.*

Rouwbetuiging vanwege het René De Clercqgenootschap

Beste Chris, Katrien, Sanne en familie, beste vrienden van Joost, dames en heren.

Het René De Clercqgenootschap van Deerlijk is diep in rouw door het overlijden van ons buitengewoon bestuurslid Joost Vandommele.

Een van de voornaamste dromen van Joost was zijn grootvader René De Clercq en diens werk verder te doen leven. Dat is ook het doel van onze vereniging.

Vijftig jaar geleden ontstond in Deerlijk een René De Clercqcomité dat uitgroeide tot de vzw René De Clercqgenootschap. Het geboortehuis van De Clercq stond er nog en dat moest een museum worden. Om te beginnen kreeg de straat de naam René De Clercqstraat.

Wij zochten contact met de familie De Clercq. We leerden de familie kennen. Onder andere Herman Vandommele en Marva De Clercq en hun kinderen Goedele, Marleen, Marguerite, Jan en Joost. Wij kregen met Joost een buitengewoon actief bestuurslid met zeer veel informatie en activiteiten.

In onze gemeente kwamen plots enkele huizen, waaronder het geboortehuis van René De Clercq, te koop om er een parking en bergplaats te maken. We drongen aan om één huis, het geboortehuis van De Clercq, gebouwd in 1790, te sparen en als monument te restaureren. Het gemeentebestuur kocht het huis om het van de sloop te redden. De geschiedenis van de restauratie is te lang om hier te vertellen. Het museum, Joosts droom en ook de onze, werd geopend op zondag 9 juni 1991.

Van erfgoeddag tot eind oktober houden vrijwilligers al die jaren op zondag het museum open en de toegang is gratis. Joost was werkzaam in onze maandelijkse bestuursvergaderingen, bij de jaarlijkse nieuwsbrieven, de jaarlijkse zangavonden, de kunstzomers en onze boekenmarkten.

De bestuursleden van bij het begin, nu tachtigers, kunnen het fysisch niet meer of zijn overleden. Gelukkig zijn er nu een 20-tal jonge zestigers die het vandaag verder doen. Joost voelde en wist hoe ons genootschap zijn droom hielp realiseren. Hij schreef artikels voor onze nieuwsbrieven, zelfs al voor het komende jaar 2020. Joost gaf voordrachten, hij was een verteller en een gids vooral wat betreft zijn grootvader. Hij leidde ons, ik weeg elk woord, hij liet ons lopen "in de voetstappen René De Clercq".

Verleden jaar organiseerde hij nog een tweedaagse reis voor ons bestuur om te kijken waar zijn grootvader, als activist tijdens de wereldoorlog 14-18, gewandeld heeft o.a. in de Chemin des Dames bij Laon in Frankrijk.

Op 22 december 2017 gingen wij met Joost naar Brussel waar René, zijn grootvader, precies honderd jaar geleden, op 22 december 1917, "de zelfstandigheid van Vlaanderen" uitgeroepen heeft.

Aan het graf van zijn grootvader in Deerlijk heeft hij ons meermalen met passie en liefde toegeproken. Ik moet nog vertellen hoe het graf in Deerlijk terecht kwam. René De Clercq sterft in 1932 in Nederland, bij zijn vrienden Pieck, in Maartensdijk. Hij wordt er begraven in hun familiegrond op de Lage Vuursche. Vier jaar later, 1936, wordt er tijdens een grote plechtigheid een grafmonument onthuld, gebeeldhouwd door zijn Gentse vriend Jozef Cantré. Daarna wordt het stil rond René De Clercq. Jarenlang, enkele keren per jaar, bezochten wij het graf op de Lage Vuursche. In 1982, vijftig jaar na zijn dood, hoorden wij dat de grafconcessie ten einde was en het graf moest verdwijnen. Onze voorzitter Arnold Vantieghem, schepen van cultuur, zorgde voor een oplossing. Met de hulp van ons gemeentebestuur werd het hele graf uit Nederland overgebracht naar De Clerq's geboortedorp Deerlijk. De pers blokletterde: "René De Clercq is terug thuis".

Joost voelde zich thuis bij ons en stimuleerde ons om zijn en onze droom waar te maken. Wij, het René De Clercqgenootschap hebben van het geboortehuis een museum gemaakt en het graf uit Nederland naar Deerlijk gebracht. Ik kan in naam van het genootschap nog uren over Joost en zijn werk voor zijn grootvader René De Clercq vertellen.

Ik dank zijn vrouw Chris en de kinderen om ons toe te laten dat hier allemaal bij de kist van Joost te vertellen. Joost, onze vriend, raadgever en inspirator, ons onvervangbaar bestuurslid. Joost, wij zullen je erg missen.

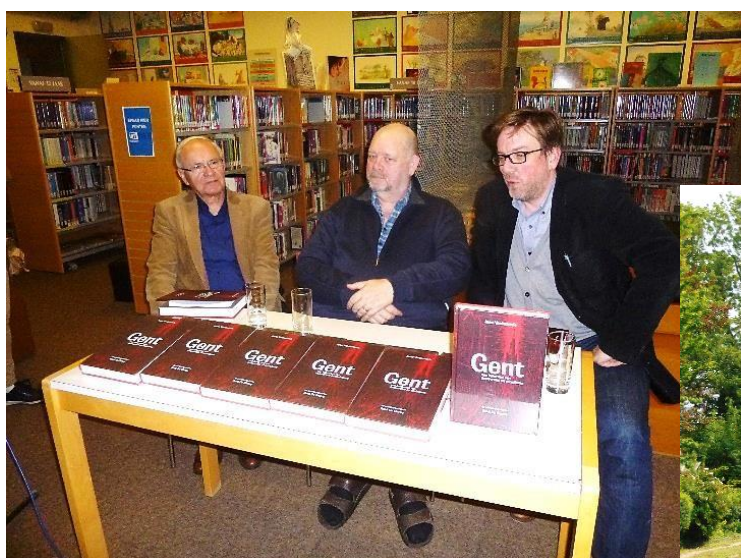
Ik wil eindigen met een gedicht van René De Clercq.

Mijn winter maant mij.

*Mijn winter maant mij: zing niet meer.
Het wordt de tijd van rust en schroomt.
Zie naar het bladerloos geboomt:
Het ruischt niet meer.*

*Sneeuw is al om mijn hoofd, en sneeuw
Zal dwarrelen op mijn pad voortaan.
Voortaan geen liederen. Af en aan
Een rauwe schreeuw*

Rede opgemaakt en uitgesproken door Jan Dhaluin, in naam van het René De Clercqgenootschap op het afscheid zaterdag 9 november 2019.

*Een trotse gids met zijn boek
"Gent, een bakermat van democratie en socialisme".*

Aan het kasteel in Marle waar René De Clercq met zijn medereizigers overnachtte tijdens hun fronttour rond Laon en de Chemin des Dames.

*Toespraak 12 juni 2018,
86ste sterfdag van René De Clercq.*

Aan het graf van grootvader René De Clercq.

In memoriam Joost Vandommele

we hebben de ziekte en de dood niet gevraagd
toch zijn ze gekomen, ze hebben Joost meegenomen
doodgewoon en onaanvaardbaar
een leven dat zoals alle levens
niet voor niets is geweest

Joost leerde ons
over zijn grootvader René De Clercq
over de rijkdom en de gevaren
van idealen en romantiek
over hoe de mensen leefden
in de tijd van toen veel
van wat nu onze welvaart is begon

hij was een Gentse Vlaming
hij plaatste de zaken graag op een rij
een vrolijke schavuit met sterren in de ogen
vaak stond hij schuddebollend te betogen
dat het zus was en niet zo
hij zette graag de puntjes op de 'i'
voor Deerlijk en voor Vlaanderen
en voor al wie de feiten en de fabels
en hun broze bewaarbaarheid bemint

het was mij een eer hem te mogen kennen
nu een nieuwe afwezigheid om aan te wennen
in ons moederland van duizend verhalen
Joost kan er nooit meer uit
de spreekuilen zijn gekomen
maar zijn kersen rijpen in onze dromen
de seizoenen komen en gaan
de goden zitten aan tafel en bespreken
bij een glas miswijn ons lot
er worden broden gebroken, er is vis
het puitken pletst, het riet ruist
er ligt een bladje op het water

november laat ons Joost's blik
de teksten die hij schreef
en de tentoonstellingen die hij samenstelde
hij bracht ons samen, ook vandaag
nu hij er niet meer is
Joost verdient ons leven lang applaus
hij is die ene kleur die ons voortaan mankeert
dat ene leven dat er nooit meer is
-in memoriam Joost Vandommele-
de herfst is zo moe geworden, straks komt de winter

José Vandenbroucke, 4 november 2019.

VOOR 'T KANTKUSSEN.

Losjes, losjes, losjes,
Vliegen doen de klosjes,
Van den éénen kant,
Naar den ándren kant.
Vrouwkens komen vragen:
Wie zal dat kantje dragen?
Het liefste kind, het Koningskind,
Het liefste kind van 't land!

Zachtjes, zachtjes, zachtjes,
Reizen ons gedachtjes,
Van den éénen kant,
Naar den ándren kant.
Kan er iemand peizen,
Waar die gedachtjes reizen?
Naar 't liefste kind, naar 't Koningskind,
Naar 't liefste kind van 't land!

Losjes, losjes, losjes,
Kinders gaan als klosjes,
Van den éénen kant,
Naar den ándren kant.
Kinderkens der armen,
Wie reikt er u zijn armen?
Het liefste kind, het Koningskind,
Het liefste kind van 't land!

*Gedichtendag 30 januari 2020, gedicht van René De Clercq (1877-1932)
gratis aangeboden door het René De Clercqgenootschap Deerlijk.*

www.renedeclercq.be

28ste Vlaamse Zangavond rond de piano van René De Clercq

Rond de vleugelpiano van René De Clercq zingen we samen, onder leiding van Egied Vandommele, mooie Vlaamse liederen.

Op deze Vlaamse Zangavond zorgt een gelegenheidsorkestje voor de muzikale sfeer en enkele solisten, zang: Carlos Meersman en Wim Vancauwenberghe, voordracht: José Vandenbroucke, geven het beste van zichzelf. De samen-zang wordt ondersteund door enkele zangkoren.

Elke aanwezige krijgt een uitgebreide en verzorgde programmabrochure met teksten en muziek.

René De Clercq musicceert ten huize Pieck. Ria Vervoort aan de piano. Houtskooltekening van Adri Pieck.

**Vrijdag 28 februari 2020 om 19.30 uur
in het Ontmoetingscentrum d'leffe
Hoogstraat 122, 8540 Deerlijk**

Toegang, zangboekje en drankje: 5 euro

Organisatie: vzw René De Clercqgenootschap, Deerlijk

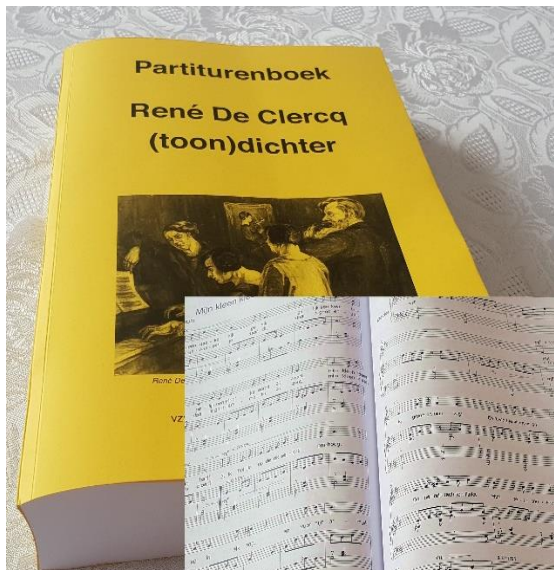
Volta Deerlijk, één van de ondersteunende koren.

Sabine en de Bietebauw.

Partiturenboek van (toon)dichter René De Clercq

Voor heel wat componisten was René De Clercq (1877-1932) een gedroomde tekstdichter. "Hij droeg het ritme in zich" aldus Emiel Hullebroeck en samen met hem maakten heel wat collega's componisten dankbaar gebruik van de meer dan 1000 gedichten die René ons achterliet: Hemelhuis, De blauwvoet, Tineke van Heule, Moederke alleen, De gilde viert...

Het René De Clercqgenootschap heeft zich geëngageerd om de partituren van de liederen en vooral de manuscripten, waarvan sommige al van bedenkelijke kwaliteit zijn, te digitaliseren zodat ze bewaard kunnen blijven in het patrimonium van De Clercq. Alle teruggevonden partituren zijn nu opgenomen in het Partiturenboek van (toon)dichter René De Clercq.

Het boek ontstond al 30 jaar geleden toen het genootschap startte met het organiseren van Vlaamse zangavonden. Hugo De Backer was daar de bezieler van en samen met André Van Ryckeghem auteur van de eerste uitgaven. Het zoeken naar liedjes op gedichten van De Clercq resulteert tot op heden in 194 componisten, ook René De Clercq zelf.

René De Clercq leerde muziek schrijven van zijn vriendin Ria, die een goede pianiste was. Later, op het einde van zijn leven had hij toch een groot aantal liederen gemaakt die konden charmeren. Hij stierf echter te vroeg om ze allemaal te kunnen uitgeven maar Ria had de handschriften bewaard.

Het Genootschap van de Nederlandse Componisten heeft hem al officieel op 1 maart 1928 als 200ste lid opgenomen.

Het nieuwe Partiturenboek van (toon)dichter René De Clercq bevat naast liederen van 194 componisten op gedichten van René De Clercq, 112 liedjes op eigen gedichten, 47 liedjes op teksten van oude Vlaamse gedichten en 12 Robert Burns liederen; een kanjer van 900 bladzijden. Een monnikenwerk dat een compleet overzicht biedt van wat door en van De Clercq ooit getoonzet werd.

Het boek werd op 14 oktober 2019 door de auteur André Van Ryckeghem voorgesteld aan de pers.

De liederen in het boek kunnen ook allen teruggevonden worden op de website van René De Clercq (www.renedeclercq.be). Daar staan ze in pdf-formaat en kunnen ze ook worden beluisterd als midi-bestand. Deze midi-files zijn niet ingespeeld, maar automatisch geproduceerd door het invoerprogramma.

Het invoerprogramma (PMX, dat gebaseerd is op TeX/LaTeX, een veelgebruikt programma voor technische teksten) is min of meer archaisch: al de gegevens worden ingevoerd met gewone tekst, bijvoorbeeld de noten "do re mi fa sol la si" worden ingevoerd als "a b c d e f g". Verder worden ook de parameters van de noten ingegeven met letters: de lengte van de noten, de noten verbinden met lijnen ofwel apart met een stem en vlag, de richting en de lengte van de stem en dergelijke meer. Daarenboven is het uiterst geschikt onder meer om een mooie lay-out te verkrijgen en inhoudstafels te maken.

Aan mijnen diepbetrouwen vlaamschen oriënt
Jozef Van Delsen
beidhaftig gesneuvelde te Weijemaal, 12-9-14.

Woorden van: *R. De Clercq.* Muziek van: *Rob. Schampaeert.*

Zang

Pianoforte

Alte in droom
't Dum - stert, en de land - man gaat,

Met den a - vond in 'tge-Isaal, vrouwen kind troong te ge - moet -

Jeanine, echtgenote van Hugo Debacker, bestuursleden Jan, Mieke, Guido en Luc, de auteur André Van Ryckeghem met echtgenote Marleen. Didier Debels aan het klavier.

De laatst toegevoegde componist Julien Keymolen was aanwezig op de presentatie. Hij was in de zomer van 2019 ook te gast in ons museum en heeft daarvan een lovend verslag opgemaakt. Dit is online terug te vinden door de volgende link te gebruiken.

www.julienkeymolen.be - Dichters aan het woord - Op bezoek bij René De Clercq.

Muziek liefhebbers vinden op deze website heel wat info; ga er gerust maar eens rondsurfen.

Meer over René De Clercq als toondichter kunt U ook lezen in het digitaal Partiturenboek op onze website www.renedeclercq.be.

Bij een volgende gelegenheid berichten we nog meer over De Clercqs genese tot componist en de samenwerking met componist en dirigent Lieven Duvosel.

André Van Ryckeghem en Guido Malfait

Het boek van liederen op gedichten van René De Clercq van 900 pagina's bevat 568 liederen van 194 componisten. De kostprijs is 45€ (+10€ verzendingskosten).

Zoekt U een boeiende activiteit voor familie, vereniging, vrienden of collega's?

Bezoek aan het geboortehuis van René De Clercq, nu zijn museum.

Een gids verrast je met straffe en ongelooflijke verhalen.

Het turbulente leven van De Clercq. Hoe leefden onze (over)grootouders?

Dit bezoek duurt ongeveer 75 minuten (maximum 25 deelnemers).

Bezoek aan onze kerk met het unieke Sint-Columbaretabel.

Een beeldverhaal uit de jaren 1500 over het leven van de Heilige Columba, heilige of heks, waarheid of legende? Dit bezoek duurt ongeveer 60 minuten (maximum 35 deelnemers).

Niet tijdens de erediensten.

De gidsbeurten kosten elk 30 euro per groep.

Het aanbod is veelzijdig. De bezoeken kunnen gecombineerd worden.

De gids past zich aan naargelang de interesses en/of leeftijd van de bezoekers.

Raadpleeg ook onze website en laat niet na u te informeren.

Heer Halewijn

Heer Halewijn zong een liedekijn en die hem hoorde wou bij hem zijn.

Daar werd gehouden een banket. Het hoofd werd op tafel gezet.

Veel mensen kennen de middeleeuwse ballade van Heer Halewijn. Heer Halewijn, Halewin enz, in het Frans Halluin. Het is ook een gemeente over de grens die grenst aan de stad Menen. Dit gedicht spreekt heel mijn familie aan. In Waregem waar ik opgroeide zegt men Dhalewin, d'Halewijn. Immers hoe spreek je Dhaluin uit? Het kriebelde al lang om te zoeken naar die middeleeuwse "Heer Halewijn" .

Ik zocht en vond *Halewijn's Straf* van onze René De Clercq. Verder zoekende vond ik in het tijdschrift *De Vlaamsche Gids* 2e jaargang van 1906 (p 112-145) tot mijn verbazing een opera van onze René. Een opera? Wanneer deze opera ooit opgevoerd is, heb ik nog niet gevonden. Toondichter Jozef Vandermeulen heeft er de muziek op gezet.

Bij Stijn Streuvels vond ik in zijn boek *Heer Halewijn* het volgende: "*Charles De Coster's Vlaamse vertelsels – Heer Halewijn uit het Fransch in het Vlaamsch overgezet door Stijn Streuvels*". (Uitgever L.J. Veen Amsterdam). Dit boek geeft een zeer uitgebreid verhaal van de ballade van Heer Halewijn. Na opzoekingen in de biografie René De Clercq van Dr. Koen Hulpiau vond ik daarover wat nieuws. Ik noteerde het... "*In 1898 verschijnt bij Siffer de lange ballade Halewijn's Straf. Het is een discreet boekje dat nog geen weerklank vindt (p 36). Met Halewijn's Straf bewijst De Clercq zijn neiging tot het verhalende gedicht. Hij laat zich inspireren door het middeleeuwse Halewijnlied. Hij heeft als eerstejaars Germaanse het Halewijnlied horen toelichten tijdens de lessen, maar hij kende het reeds uit de volkse overlevering. De bedoeling is: Halewijns zedelijke straf 't is te zeggen zijn zielelijden, zijn wroeging, die hij natuurlijk ook moet gevoeld hebben (...) te schetsen (p 51-54).*"

Bij Hulpiau lezen we veel over *De Vlasgaard*. Over de ballade *Halewijn* heel weinig. Wij noteren nog: "*Terwijl De Vlasgaard in Gent met groot succes wordt vertoond, is De Clercq klaargekomen met een ander dramatisch werk: Halewijn, dat als libretto is bedoeld. De dichter (RDC) zendt op 27 januari 1906 de tekst door naar Max Rooses die hem in het voorjaar in De Vlaamsche Gids laat drukken. Over de ontstaansgeschiedenis van dit werk weten we weinig. Het drama wordt inderdaad door Jozef Vandermeulen op muziek gezet (p 126). Hoewel Halewijn, opera in drie*

bedrijven en vijf taferelen, *slechts als publicatie in een tijdschrift verschijnt, schenken we het toch even onze aandacht*" (p 138). (Er volgt een hele beschrijving van het werk p 138-141). In het boekje *Halewijn's Straf* schrijft René zelf in zijn "inleiding" dat hij zich afvraagt of Heer Halewijn erge zielepijnen moet geleden hebben na al die moorden. Wie schrijft het vervolg van deze middeleeuwse ballade?

Jan Dhaluin

Op *Gedichtendag* 31 januari 2019 brachten Jan Dhaluin en Trees Goeminne, in de bib van Deerlijk een door Jan bewerkte versie van Streuvels' Halewijn. Marina Parmentier verzorgde de inleiding. Zij brachten ook gedichten uit *Kleine sterrenbeelden* van Leen Lefebvre. De regie was in handen van Jan Deleersnijder. De audio werd verzorgd door René Berton. José Vandenbroucke beëindigde de avond met een eigen gedicht.

René De Clercq tot in Amerika

In ons archief vonden we twee krantenbladen uit de *Gazette van Detroit*, de krant uitgegeven aldaar door de lokale Vlaamse gemeenschap. Daarin stond zowaar in elk een gedicht van René De Clercq. De bladen zijn gedateerd 11 juli 1985 en 18 december 1986. De eerste brengt een herdenking van de eedaflegging van koning Leopold I, 21 juli 1831 – al is de krant van 11 juli! Daarbij staat zowaar De Clercqs gedicht *Vaderlands Gebed* (1907) uit de periode blijkbaar dat hij nog patriot was. Het tweede blad brengt, ter gelegenheid van Kerstmis, De Clercqs *Adeste* (1907) (*Het klinkt e klêe klêe klokske*) in het Engels vertaald nog wel. Bemerkt het jaartal bij de twee stukken: 1985 en 1986. In die jaren waren er dus mensen in Amerika die De Clercq nog kenden, minstens van gehoord hebben, via gedichten en liederen, die ze in hun kindertijd misschien voorgedragen hebben. Maar welke Vlaamse Amerikaan zal anno 2020 nog van René De Clercq gehoord hebben? Sic transit gloria mundi ... De krant werd in 2019, na 104 jaar, opgeheven.

Uitgezocht door archiefverantwoordelijke Antoon Flo

Gazette van Detroit

SINDE 1914

THE ONLY BELGIAN NEWSPAPER IN AMERICA
SERVING THE BELGIAN COMMUNITIES AROUND THE WORLD FOR 70 YEARS

INSCHRIJVING PER JAAR	
Ver. Staten	\$18.00
Canada	\$25.00
België	\$20.00
U. S. dollars	
Los nummer: 30 cents	

J.G. 71 NR. 28

BELGIAN PUBLISHING CO., INC. 18740 - 13 MILE RD., ROSEVILLE, MI. 48066

PHONE 777-2720

11 JULI 1985

Belgische staatsburgers gedenken de eedaflegging van Koning Leopold I.

VADERLANDS GEBED

Zegen het Land, o Heer, de zee,
het veld, den heuvel!
Dat Uwe hand al euvcl
van België's bodem keer!

Zegen het Volk, o Heer,
gebieder, burger, werker!
Maak, geest en armen sterker
en alle harten teer!

Zegen de Vorst, o Heer,
zijn doel, zijn daad, zijn pogen.
Zijn wijsheid en vermogen,
dat hij nog lang regeer!

René De Clercq

Gazette van Detroit

SINDE 1914

THE ONLY BELGIAN NEWSPAPER IN AMERICA
SERVING THE BELGIAN COMMUNITIES AROUND THE WORLD FOR 70 YEARS

INSCHRIJVING PER JAAR	
Ver. Staten	\$18.00
Canada	\$25.00
België	\$20.00
U. S. dollars	
Los nummer: 30 cents	

J.G. 72 - NR. 49

BELGIAN PUBLISHING CO., INC. 18740 - 13 MILE RD., ROSEVILLE, MI. 48066

PHONE 777-2720

18 DECEMBER 1986

ADESTE

A tiny bell is ringing
At night.
A white white flake is winging
So light.
And men and mantles wind their way
With scarfs and caps in shades of gray.
Adeste!

The candles from their lampstand
So bright
Shed on the newborn infant
Their light.
And closer silent shadows glide,
Afraid to wake the sleeping child.
Adeste!

No other sound they utter
How faint,
Than hushed and humble mutter
Restrained...
Till with a clear and high-pitched noise,
Descends a small celestial voice:
Adeste!

René De Clercq

translated K.D.

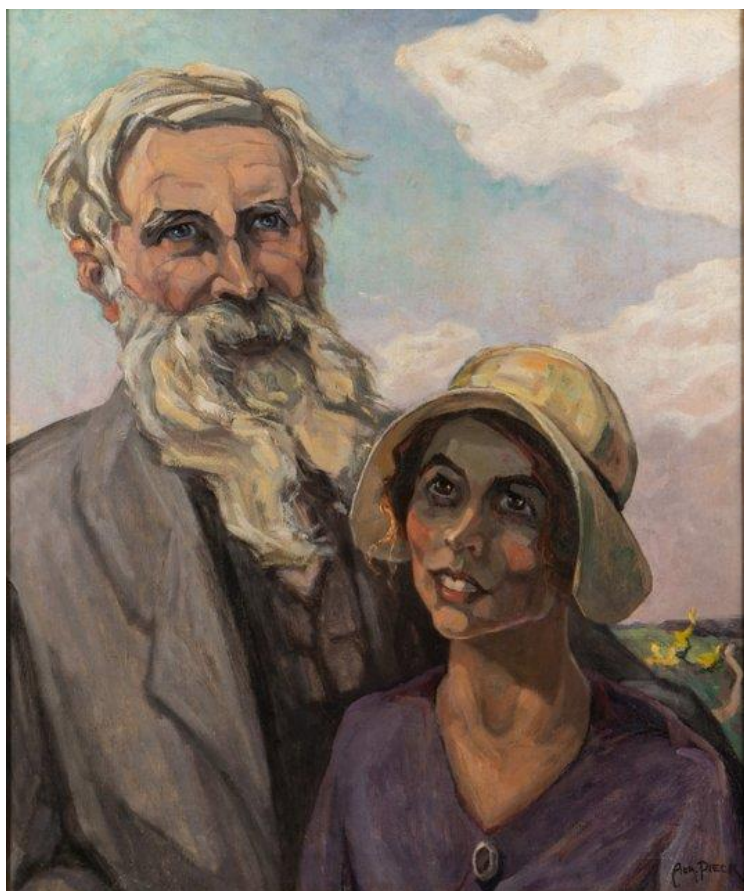
De nieuwste aanwinst van ons museum: het schilderij “De Leeuwerik” van Adri Pieck

Een spannende zondag 31 maart 2019.

Op 1 juli 2018 kwamen Hans Veldhuizen en Janet op bezoek in ons museum. Ze waren vrienden van Pieter Vis, die stierf in 2017 en getrouwd was met en erfgenaam was van Elza, de oudste dochter van René De Clercq. Hans en Janet, beheerders van de nalatenschap van Pieter Vis, schonken een mooie houtskooltekening van René De Clercq door Adri Pieck en we hoorden dat de rest van de nalatenschap via een veilinghuis verkocht zou worden.

We speurden op het internet naar veilinghuizen in de buurt van Utrecht en schreven ons in op de nieuwsbrieven om op de hoogte te zijn bij mogelijke verkoop. (Begin 2018 werd wijlen Joost Vandommele, kleinzoon van René De Clercq gecontacteerd door een antiquair uit Utrecht. Had-den we interesse voor de aankoop van de liefdesbrieven van René De Clercq aan zijn verloofde Marie? ... Jan, Mieke en Joost reden naar Utrecht en kochten de brieven aan.)

Op 31 maart was het dan zover, online verkoop van schilderijen van Adri en Greetje Pieck. Ondertussen had ook de antiquair uit Utrecht aan Jan Dhaluin laten weten dat hij kon aankopen voor ons Genootschap als we interesse hadden voor schilderijen in verband met René De Clercq. Ook Luk Schelfhout bracht ons op de hoogte. In het bestuur werd bekeken wat interessant was en welk bedrag uitgegeven kon worden. Er werd beslist te bieden tot een bepaald bedrag op twee werken: een schilderij “De Leeuwerik” met René De Clercq en Adri Pieck erop en een aquarel met ook enkele versregels van René De Clercq.

De online verkoop ging door van 12 uur 's middags tot 20 uur 's avonds en bij bod op sluitingsuur verlengd met 5 minuten. Het bleef tamelijk stil op die online beurs tot het sluitingsuur aan het naderen was. Voor het schilderij viel het binnen het budget, maar van het kleine werkje, de aquarel, schoot de prijs omhoog... Na telefonisch overleg met Jan werd besloten om het bij het schilderij “De Leeuwerik” te houden. We hebben wel bijgeleerd moest zich dit ooit nog voordoen, we beter het laatste uur allemaal samen kunnen zitten. De volgende dag reden we naar Utrecht om het schilderij op te halen.

Het schilderij “De Leeuwerik” van Adri Pieck kunnen jullie bewonderen in het museum en geboortehuis van René De Clercq.

Sabine Degloire

Bij het graf van René De Clercq

Toespraak gehouden door Hendrik Defoort op 12 juni 2019, 87ste sterfdag van René.

Er zijn natuurlijk heel verschillende redenen waarom ik hier vandaag aan dit prachtige grafmonument van Jozef Cantré even het woord neem. Er is echter één duidelijk doorslaggevende reden en dat is 'de vriendschap'. Meer bepaald mijn al enkele decennia aanhoudende warme vriendschap met Joost Vandommele, de kleinzoon van René De Clercq. Wat uitgever Greschoff anno 1908 beweerde over grootvader René geldt anno 2019 in overtreffende mate voor diens kleinzoon Joost: "bevriend met velen, maar aan niemand gebonden". De drukte van het dagdagelijks bestaan in dit Vlaanderen van 2019 maakt dat we elkaar zelden zien, maar fysieke aanwezigheid is geen conditio sine qua non wanneer het gaat over appreciatie en vriendschap. Ik denk dat Joost ook een van de zeldzame uiterst concrete voorbeelden is van een helaas al te weinig verspreid organisch en natuurlijk samengaan van Vlaams en sociaal besef, zoals ook René De Clercq dat voorstond. Er zijn ook zeer grote verschilpunten tussen grootvader en kleinzoon. Wat mij hier verder bindt is mijn grote liefde voor het werk van Cantré van wie een groot portret van Anseele mijn werkplek siert en waarvan een prachtige replica van dit grafmonument – andermaal dank daarvoor Joost! - een prominente plek kreeg in mijn thuis in Heule ... jawel ik ben een inwoner van Heule, waar Tineke en dan met name het door Emiel Hullebroeck getoondichte lied Tineke Van Heule een integraal onderdeel uitmaakt van het DNA ofte de identiteit van de gemeente. Vraag is anno 2019 echter in hoeverre dit stuk erfgoed ook effectief nog als dusdanig geduid, laat staan beleefd wordt. Dat valt nogal tegen.

Door het slechte weer was de toespraak in de kerk.

Er is met andere woorden werk aan de winkel, te meer omdat er rond het werk van René De Clercq en diens erflaterschap in Vlaanderen wel degelijk wordt gewerkt door een groep gedreven mensen. Alleen al het feit dat we hier op de sterfdag van René De Clercq verzamelen aan diens graf om een aantal van zijn teksten opnieuw in groep te lezen is het best mogelijke bewijs uit het ongerijmde. Ook het bestaan van het René De Clercq museum hier in Deerlijk toont aan dat er wel degelijk nog draagvlak is om rond de schrijver en diens oeuvre te werken. Dat is niet zo voor de hand liggend en wellicht ook in grote mate toe te schrijven aan de tot op heden onopgeloste Vlaams-nationale kwestie die ook in het leven van René De Clercq zo'n prominente rol heeft gespeeld. Ook in deze gemeente behaalden Vlaams-nationalistische partijen bij de laatste verkiezingen vlot 40% ... Daar kon de Frontpartij waar René De Clercq naar keek vanuit Nederland in het Interbellum zelfs niet van dromen. Bij de door historici haast kapot geanalyseerde verkiezingen van 1936 behaalde het VNV welgeteld 16 zetels in de Kamer. 16. Vandaag zetelen er 43 Vlaams-nationalisten in datzelfde parlement. Ondertussen beschikken we in dit federale land ook over een heus Vlaams Parlement waar die Vlaams-nationalisten liefst 58 zitjes innemen. Aangezien daar voor het volle pond de bevoegdheid ligt voor cultuur en onderwijs gloort de toekomst voor het Vlaamse literair erfgoed. Toch? Helaas. Juridisch is dat natuurlijk niet het geval, maar taalkundig gezien is Cultuur zonder meer een residuaire bevoegdheid geworden. De manier waarop Sven Gatz als Brusselaar op het einde van de onderhandelingen minister van Cultuur werd spreekt in dat verband boekdelen. Let wel: Gatz realiseerde een heuse toename van de middelen voor de erfgoedsector, maar echt belangrijk als beleidsdomein vindt men dit niet.

Een typerend voorbeeld dat raakt aan nog een reden waarom ik hier sta als collectiebeheerder van de Universiteitsbibliotheek Gent. Hét standaardwerk over René De Clercq en diens oeuvre blijft tot op vandaag de monografische studie van Koen Hulpiau die in 1986 werd uitgegeven door de in Gent gehuisveste Koninklijke Vlaamse Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde. Welnu die KANTL werd er anno 2016 door de Vlaamse Cultuuroverheid onder zachte dwang toe aangezet om haar bibliotheek op te heffen. Na meer dan 130 jaar wat op hun website heet "liefde voor cultuur, taal en literatuur" moest de KANTL dringend zoeken naar nieuwe invullingen. Het is uiteraard verdedigbaar dat organisaties moeten evolueren en zich moeten aanpassen aan de tijd, alleen zou het een cultuuroverheid wel sieren om daarbij oog te hebben voor het borgen van de traditie. Als we daar niet over waken wordt het allemaal nog sneller dan vandaag dode materie. En dat hoeft echt niet het geval te zijn. Als Universiteitsbibliotheek Gent hebben wij de bibliotheekcollectie van de KANTL gered en opgenomen in onze collectie. We hebben ze ondertussen integraal verwerkt én laten digitaliseren door onze partners van Google. Via onze catalogus, maar natuurlijk in nog o zoveel grotere mate via Google Books worden er dagelijks duizenden pagina's uit die oude, redundante bibliotheekcollectie van de KANTL geconsulteerd. Op die manier hopen we uiteraard niet alleen meer dan een eeuw traditie overeind te houden, maar hopen we er vooral ook toe bij te dragen die Nederlandse Taal- en Letterkunde levendig te houden.

Ook dat is geen uitgemaakte zaak. De inschrijvingscijfers voor de opleidingen taal- & letterkunde in het algemeen en voor Nederlands in het bijzonder zijn sinds een aantal jaren in vrije val. Vanuit de volstrekt zelfstandige onderwijspolitiek van Vlaanderen wordt daar alvast niet echt op gereageerd. In het katholieke net wordt het aantal uren Nederlands in het curriculum verminderd en voor het overige wil men vooral meer kinderen richting STEM-opleidingen krijgen. Het zal de stem van het Nederlands alvast niet versterken. Ik herhaal dat "België" bestuurlijk op geen enkele manier ook maar enige invloed heeft op dit Vlaamse onderwijsbeleid. Provocerend zou ik zelfs durven stellen dat het Belgische-feit indirect wellicht het sterkste verdedigingsmiddel is voor het Nederlands. Ironischer kan geschiedenis nauwelijks worden. Het is uitgerekend de harde en rond-uit schandalig langdurige strijd die Vlaamse Bewegers zoals René De Clercq hebben moeten voeren om in 1930 eindelijk een Nederlandstalige Universiteit te krijgen in Gent, die garant staat voor een gevoeligheid rond dergelijk academisch onderwijs in de moedertaal. De strijd voor Leuven Vlaams in de jaren 1960 zorgde in de tweede helft van de 20ste eeuw voor een opfrissing van die gevoeligheid. Waar dit niet leeft, evolueert men veel en veel sneller richting een globale vereniging, die dan weer vaak mijlenver afstaat van het Engels van Shakespeare of Keats. In het Nederland waar De Clercq meer dan 10 jaar in ballingschap leefde, worden vandaag alleen nog in Leiden historici opgeleid in het Nederlands. Aan alle andere Universiteiten wordt de volledige opleiding Geschiedenis enkel nog in het Engels gedoceerd. Vanaf volgend academiejaar stopt de Vrije Universiteit Amsterdam zelfs met de opleiding Nederlands.

Ook bij ons is de druk van de globalisering op het academisch milieu bijzonder groot, maar vooral dankzij de historische strijd voor de vernederlandsing loopt het voorlopig nog niet zo'n vaart als in Nederland. Hetzelfde procedé is ook van toepassing voor de historische schrijvershuizen. De uitzondering die de regel bevestigt is uiteraard het Anne Frank huis, maar dat is niet zozeer te danken aan Frank haar schrijverschap als wel te wijten aan haar verschrikkelijke noodlot. Voor het overige verdwijnen schrijvershuizen aan een razend tempo. Ook in Vlaanderen is de situatie op dat vlak allesbehalve rooskleurig. Symbool is misschien wel het verhaal van huis van Herman Teirlinck, al kan het natuurlijk ook wel tellen dat men in Sint-Amands aan de Schelde blijkbaar druk doende is om het huis van Emile Verhaeren om te vormen tot serviceflats. Het zal wellicht toeval zijn dat daar geen echt Nederlands woord voor bestaat. Maar voor de mannen uit de oertijd van de Vlaamse Beweging – zelden zijn er vrouwen te ontwaren – is er tot op heden wel degelijk een zeker animo. Hoewel ze elkaar bij leven nauwelijks konden uitstaan vormen Stijn Streuvels en René De Clercq op dat vlak een prachtig duo. Hopelijk kunnen beide initiatieven overeind gehouden worden.

Ik ben wat dat betreft – ondanks alle negatief stemmend realisme – toch bijzonder hoopvol. Ik herhaal: we staan hier met een groep actieve burgers samen om de sterfdag van René De Clercq te herinneren en dat zegt iets! Via kleine interventies blijft het literair erfgoed opduiken en dat maakt dat het niet verstofft tot oubollige levenloze massa. Vaak zit die hoop ook in een kleine, onverwachte hoek. Het huidige Tineke Van Heule is door toeval een goede vriendin van een van mijn zonen. Als kind van haar tijd markeerde ze haar overwinning anno 2018 onder meer via een Tinekes-tatoeage. Ik hou niet van tatoeages, maar ik durf er donder op zeggen dat haar toekomstige kinderen hier vragen bij zullen stellen.... René De Clercq is nog lang niet dood.

Ik dank u!

Voor onze jongsten staan we altijd klaar

Het kleutertheater

Het is fijn om kleuters eventjes mee te nemen in de tijd van vroeger. En hoe zou dit beter kunnen dan door een bezoekje aan het René De Clercqmuseum. We bekeken de buitenkant van het huisje en vergeleken dit met de huizen van nu. Geen rolluiken te bespeuren, enkel "blaffeturen" - zoals men het toen noemde. Binnen in het huisje kregen we van "oma en opa" een mooi verhaal / toneel van hoe het er vroeger aan toe ging. Het was een fijn en leerrijk bezoek!

Brood wordt met "een paal" in de bakoven gebracht.

Om het warm te hebben maakt men vuur in een open haard.

De kinderen zijn nog steeds vol verwondering voor het oude toilet en de waterpomp.

Rondleiding 4de leerjaren van Deerlijk

Tijdens onze leerwandeling met gids leerden we de 3 groten van Deerlijk wat beter kennen: Pieter Jan Renier, Hugo Verriest en René De Clercq. We brachten ook een bezoek aan de kerk en het museum van René De Clercq. Het was een boeiende namiddag!

Vlaanderen Feest - Guldensporenspel

De kinderen van het 3de en 4de leerjaar van de speelpleinwerking leverden slag in een guldensporenspel. De geschiedenis werd deze keer wel geweld aangedaan want de Franse Leliaards gingen aan de haal met de sporen. Meedoen is echter belangrijker dan winnen en allen konden naar huis met een mooie strip van *Plankgas* en *Plastronneke*.

Sabine geeft duiding omtrent de Vlaamse Feestdag en de Vlaamse strijders maken zich klaar om in het strijdperk te treden.

René De Clercq leeft verder in Limburg

In de maand mei kregen wij in het museum bezoek van een zekere Joris Iven uit Diepenbeek.

Hij vertelde ons dat hij dichter was en bevriend met dichter en schrijver Luuk Gruwez.

Hij zou een bundel samenstellen met gedichten van René De Clercq en met een voorwoord van Luuk en wenste deze bundel in primeur voor te stellen in de bib van Deerlijk. Of wij hieraan wilden meewerken?

U begrijpt dat wij heel verwonderd waren dat een Limburger over onze West-Vlaamse René De Clercq een boek zou uitgeven. Een eerste reactie was twijfel omdat we als genootschap in 2018 onze medewerking hadden verleend aan de uitgave van *De Noodhoorn en andere gedichten* (gedichten van René De Clercq) door professor Yves T'Sjoen en Els van Damme van de Universiteit Gent. Onze twijfels werden echter vlug weggenomen toen bleek dat het een leuk klein boekje zou worden en wij bovendien René De Clercq in het noordoosten van het land bekend(er) konden maken. Met Gent en de Limburg hadden we twee troeven in handen.

Joris Iven hield woord. Een kleine bloemlezing met de titel *Ik kan u niet vergeten*, een leuk boekje van 64 bladzijden met 36 gedichten werd in onze bib van Deerlijk door beide dichters gepresenteerd op zaterdag 7 december 2019. Joris vertelde hoe het idee was gerijpt om een dichtbundel samen te stellen en Luuk las zijn voorwoord over René De Clercq. Beide dichters droegen nog enige gedichten uit de bundel voor. Luuk had nog een verrassing: hij droeg een eigen bewerking van De Clercqs *Ik ben van den boer* voor.

De uitgever Leo Peeraer had het laatste woord en sloot de presentatie af met de officiële overhandiging van de dichtbundel aan beide dichters en aan het René De Clercqgenootschap.

René De Clercq leeft verder in Limburg met 36 van zijn mooiste gedichten. Met een gezellige babbel bij een drankje werd de avond besloten.

Jan, Joris, uitgever Peeraer en Luuk met de eerste exemplaren van "Ik kan u niet vergeten".

Joris Iven (Diepenbeek,1954) is actief als vertaler, theatermaker en dichter. In 1987 oogstte hij lovende kritiek op zijn debuut *Galerie de Taxus*. Hij vertaalde eerder dichtwerk van Tahar Ben Jelloun, Nazim Hikmet, Sujata Bhatt, Charles Simic en Raymond Carver. Zijn poëzievertalingen en kritische beschouwingen verschenen in tijdschriften *De Gids*, *Dietsche Warande* en *Belfort, Kultuurleven* enz. Zijn toneelstukken *De plicht van Pokowski*, *De klacht van Lawino*, *De repliek van Ocol* en *Over de schadelijkheid van tabak* konden op veel bijval rekenen.

Wil je meer weten... <http://www.joris-iven.be>

Luuk Gruwez (Kortrijk,1953) groeide op in Deerlijk en woont sinds 1976 in Hasselt. Luuk is ereburger van Deerlijk en wij hebben hier een Luuk Gruwez-wandeling ontworpen.

Een klein stukje uit een boek zal u overtuigen dat hij Deerlijk nog in zijn hart draagt.

"Want ik mag dan al in Kortrijk geboren zijn, ik ben van Deerlijk. Ik ben van de Hoogstraat, waar ik het aanzienlijkste deel van mijn jeugd gewoond heb, ik ben van de Beverenstraat, (...). Ik ben van de Sinte-Columbakerk, van het kleuterklasje van zuster Euphrasie, van het snoepwinkeltje van Lieneke. Ik ben van de gemeentelijke jongensschool en het knapenkor Het Mezenestje. Ik ben geboren in Kortrijk, maar in Deerlijk ben ik voor het eerst verliefd geweest. Er zijn schrijvers in dit dorp geboren: René De Clercq, Hugo Verriest en Pieter Jan Renier." En zo raast hij verder in zijn boek *"Land van de wangen"* (blz 168).

Wil je meer weten... <http://www.luukgruwez.be>

Jan Dhaluin

Wist u...

dat ons museum decor was voor een fotosessie?

Op donderdag 14 november 2019 was UZIEN (Deerlijk) het decor voor een heus erfgoedbanket.

Tijdens het erfgoedcafé kon je smullen van gerechtjes met een knipoog naar het verleden en koos je jouw favoriete erfgoedlezingen à la carte. Bij elk gerechtje namen de deelnemers plaats aan een andere tafel waar een boeiende verteller - tijdens het eten - iets vertelde over inspirerend erfgoed van binnen of buiten de regio.

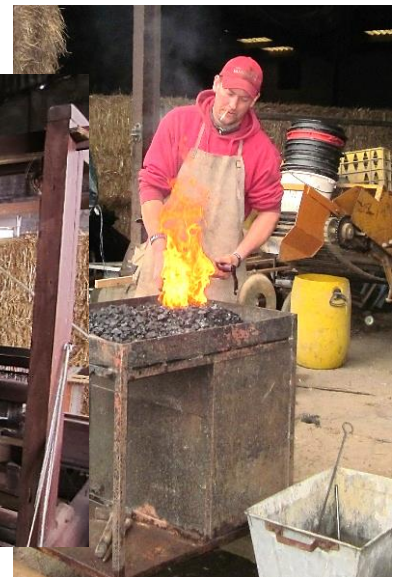
De foto's voor de uitnodiging en de flyers werden genomen in het René De Clercqmuseum.

Erfgoeddag - “Hoe maakt u het”

Op Erfgoeddag kon je dankzij de werkgroep Erfgoed, heemkring Dorp en Toren en het René De Clercqgenootschap terugreizen in de tijd. Op het erf van boer Luc Dejager draaide een zwijn zich in het zweet. Er waren demonstraties van houtdraaien, klompen maken, koorddraaien, handweven, zadels maken, smeden, glas-inloodramen, houtsculpturen, kantklossen en meer. Je kon een rit maken met de huifkar. Samen met boer en paard werden aardappelen geplant. In het oude café De Zalm was er ambiance met accordeonmuziek. Enkele sfeerbeelden.

Organisatoren en medewerkers aan de Erfgoeddag op de hoeve Luk Dejager in de Heesterstraat.

Jan en Mieke hadden in het René De Clercqmuseum een tentoonstelling met postkaarten van oude ambachten opgesteld. Met een beetje zoekwerk kon men enige quizvragen beantwoorden en onder de juiste antwoorders werden op Midzomermarkt 10 dozen lekkere pralines verloot.

Midzomermarkt

Burgemeester Claude Croes mocht de 10 gelukkigen uitloten. Hij had blijkbaar al in de mot dat onze schepen Regine Rooryck bij de gelukkige winnaars was.

Jeanette Rapoye zorgt met haar accordeon al vele jaren voor de ambiance op ons stratterras.

Curator De Clercq in Groningen

In de eerste helft van April 1920 wordt in het museum te Groningen een tentoonstelling over Vlaamse beeldende kunst gehouden, een "Blauwvoettentoonstelling". De verzameling, die bestaat uit werken van Isidoor Opsomer, Modest Huys, Gustave (tweeëndertig werken: schilderijen en tekeningen) en Léon de Smet, Frits Van den Berghe (zeventien werken: schilderijen en tekeningen), Valentijn van Uytvanck en Jozef Cantré (tien beeldhouwwerken: die overigens allemaal bezit van De Clercq zijn), trekt zeer de aandacht, mede door de toelichtende voordrachten die De Clercq bij het streven van de tentoonstellende kunstenaars houdt. De lokale bladen en de *Nieuwe Rotterdamse Courant* brengen er uitvoerige artikelen over. De Clercq rekent uit, dat er in de eerste drie dagen wel 250 personen de zalen zouden hebben bezocht. Het maakt op de mensen die smaak hebben of streven naar begrijpen een onvergetelijke indruk (René aan Ria dd. 6 april 1920). Op 3 april wordt de tentoonstelling geopend. René komt op voor de moderne kunst en wijst op de moeilijke materiële omstandigheden waarin de kunstenaars nu moeten werken. Hij komt op voor het recht van de kunstenaar zichzelf te zijn en zich vrij in zijn werk uit te leven. Er volgt een rondleiding waarbij De Clercq het werk van elk kunstenaar afzonderlijk nog eens in het licht stelt (Diverse krantenverslagen: o.m. *Groninger Dagblad*, 6-4-20; *Nieuwsblad van het Noorden*, 6-4-20). De Clercq resumeert zijn optreden: "En hoe ik alle pedantisme heb geranseld en natuur, heerlijke natuur, en sterke kunst verdedigd" (René aan Ria dd. 6 april 1920).

De Clercq en Jozef Cantré, die bij het hangen en schikken van de kunstwerken behulpzaam zouden zijn, logeren bij prof. Dirk De Vries Reilingh (26.11.1872 – 13.04.1920), gewezen hoogleraar aan de vervlaamste universiteit van Gent, arts te Groningen, een gevoelig man vol werkdadige liefde voor de kunst. Terwijl zij er zijn, sterft helaas de minzame gastheer op enkele dagen tijd... De Vries Reilingh was op 20 december 1917 benoemd als professor Inwendige Geneeskunde aan de zgn. von Bissinguniversiteit en er op 9 maart 1918 aangesteld als "beheerder gebouwen". Op het zgn. Hogeschoolproces tegen tientallen professoren, werkleiders en leraars waaronder De Clercqs vrienden Marcel Minnaert, Jozef Cantré, Lucien Brulez en Jan Eggen, werd hij door het Assisenhof van Oost-Vlaanderen op 19 juli 1920 bij verstek (en postuum!) tot twaalf jaar dwangarbeid veroordeeld.

Was het bij de kortstondige ziekte van de geleerde Groningse vriend, dat De Clercq de vleugelslag verneemt van de dood, die hem het vers ingeeft, vol doodsvermoeden en besef van 's levens *hachelikheid?* - Gepubliceerd in *De Toorts* van 10 April 1920 en gebundeld in *Meidoorn* van 1925:

Wartoe, Wartoe

Wartoe, wartoe

Elke stap dien ik zet, elke val dien ik doe?

Ver schrijdend baan ik zelf mijn baan.

Een sterke mens leert eeuwig gaan.

Wanneer, wanneer,

Zijn de dagen daar dat ik sterven leer?

Sterven kan ik iedere dag.

Dies leef ik wat ik leven mag.

Noordelikst en Zuid-Nederland nader bij elkaar te brengen door de kunst, dat was, naast de broodwinning, de bedoeling met deze tentoonstelling. Maar zelfs de tafel - een trekje uit de eerste dagen van hun verblijf in de gastvrije Groningse woning toont het aan - bracht de tegenstelling met het land van Willem Ogier (Antwerpen, gedoopt 17 juli 1618 - aldaar, 22 februari 1689, schoolmeester en rederijker JV) naar voren: naar de matigheid, waar de Hollander roem op draagt, was alles er om de gezondheid gemeten, verhaalt Cantré aan dr. Jacob in een brief dd. 30 juli 1933 (ADV N D12803(6/6)) dat prof. Dirk De Vries Reilingh "een gezondheidsfanaat was", die vindt dat "de meeste mensen sterven door teveel te eten". Hij zweert bij één sneetje wit, één

sneetje bruin brood en een kopje melk hetgeen hij ook aanbiedt aan beide vrienden en het eerste wat de Clercq te zeggen had, toen we de eerste morgen de straat opstapten naar ons werk, was: "ik heb honger!" Bij de eerste de beste bakker werd een brood gekocht, bij een slager een grote Gelderse worst en, tegen de dorst, de nodige kruik "oude snik" (oude jenever JV). Zo landden we in het museum aan, waar wij het brood braken, van de smalle O (de vorm van de worst JV) iets minder naar binnen werkten dan de helft en "de dorstigen laven" ook niet vergaten. De rest van de worst die, maakten we de opmerking, de vorm had van een lange kromme pijp die de Clercq altijd bij zich had en waar hij bij elke gelegenheid uit rookte, stopte hij in een zak van zijn jas. 's Avonds na den eten werd er over de edele dichtkunst gediscoureerd. Onze gastheer, die zelf het gevleugelde paard bereed, was op dreef en wij moesten kennis maken met de kinderen van zijn fantasie: "Sint Baafsabdij in Lenteochtendzon..." en andere impressionistische klinkdichten. Verzen van Goethe en Gezelle werden gezegd en stilaan was het uur gekomen, waar de gematigde Noorderlui gebruik van maken om een pijpje te roken. Zouden we niet een pijp opsteken, stelde de dokter voor. Maar De Clercq had alreeds vuur gevat, hij was begonnen de Avondtrompe,

Heur' trompe steekt de koe: ze is moe
 Van neerstig om te knagen;
 Van lange, in 't jeugdig grasgewas,
 Den zwaren eur te dragen;
 Den zwaren eur, die, molkenvol,
 Albij den grond genaakt;
 Die zwaait, die heur den tred belet,
 En 't lichaam lastig maakt.
 Etc.

voor de vuist voor te dragen. Onze baardbrandertjes vonkten al en zonden hun geur tot zijn lippen op. Nog was het vers van Gezelle niet uit, stond hij in de gloed van zijn pathos, of daar kreeg hij – wij wisten niet wat een gezicht te zetten – ... de worst uit zijn zak.

Joost Vandommele

Wist u...

dat ons museum het decor was voor een filmopname?

Enkele beelden uit het voorfilmpje van het toneelstuk *Dolle pret in 't cabaret* opgevoerd door de toneelvereniging 't Vat uit Anzegem. Met een link op onze website kan men het volledige filmpje bekijken.

Kunstzomer 2019

Van 18 augustus tot eind september stelde Chris Missiaen uit Nieuwpoort tentoon in het René De Clercqmuseum.

Sinds 1991 is Chris zich intensief met keramiek gaan bezighouden. Ze volgde verschillende cursussen, ondermeer aan de WAK in Koksijde, in Brugge, Gent... Sinds augustus 1999 is ze zelfstandig aan de slag als ambachtelijk kunstenaar onder het label van Atelier MC.

"Vroeger maakte ik poppen in zelfdrogende klei waarvoor ik zijden kleertjes maakte. Op een bepaald moment wou ik ook beelden maken, boetseren dus. Zo ben ik met klei beginnen werken en het is steeds gegroeid. Ik heb al beelden in allerlei formaten gemaakt, maar ook vogels. Dat is zowat mijn specialiteit. Ik noem ze mijn 'vreemde vogels'. Het zijn fantasievogels, zoals ik er een paar in mijn tuin heb staan. Elk jaar neem ik ook deel aan Oostende voor Anker, en omdat alles in het thema van de zee moet zijn, heb ik vissen, boten, scheepjes, schelpen en meeuwen gemaakt. Ik omschrijf mijn werk als: raku-keramiek, beeldentuin, demonstratie..."

Raku is een techniek die al in de 16e eeuw in Japan werd toegepast, en die in de hedendaagse keramiek niet meer weg te denken is.

De werkstukken worden in de oven geplaatst. De oven (buiten) wordt met een fossiele brandstof verhit tot ongeveer 1000°C. Dan mag de oven open en worden de roodgloeiende werkstukken met een tang in een ton met zaagsel gedaan. Daarna wordt de ton afgesloten. Er ontstaat een zuurstofarme atmosfeer, waardoor reductie plaatsvindt. Kenmerkend voor raku-werk is de craquelé in het glazuur, die ontstaat door de snelle afkoeling. Het verbrande zaagsel trekt in de ontstane barstjes waardoor deze extra worden geaccentueerd.

Vreemde vogels in de tuin van het René De Clercqmuseum.

Van den Reeck 11 juli 2020

Mijn naam is Joost Herman Jozef René Vandommele.

Joost naar een jonge boer uit grootvader De Clercq's roman *Het Rootland*.

Herman naar mijn vader (° 25 november 1921), die zélf genoemd werd naar Herman van den Reeck (°Borgerhout, 21 april 1901), de jonge links-flamingant die op 11 juli 1920 op de Antwerpse Grote Markt werd doodgeschoten. Links-flamingantisme was in die tijd, onmiddellijk na de wereldbrand, een vanzelfsprekendheid. Men dierf nog te hopen op de "wereldrepubliek der menselijkheid" en kon nog niet weten dat één en ander zou uitmonden in de vreselijkste dictaturen ooit... Mijn vader Herman heeft ooit eens via een vraag in het dagblad *De Standaard* achterhaald dat er in die periode minstens zo'n 20-tal Vlamingen naar Van den Reeck werden genoemd...

Jozef naar mijn grootvader langs vaders zijde: Jozef Pieter Fideel Vandommele (roepnaam Piet), een jonge onderwijzer geboren in 1891, die de Eerste Wereldoorlog van de eerste tot de laatste dag als brancardier heeft meegemaakt. Hij was ingedeeld bij de 2de legerafdeling 1ste Compagnie Ite Genie D91, de legergroep die meest geïnfecteerd zou worden door de geheime Frontbeweging...

René naar mijn andere grootvader, dichter René De Clercq, bard van het activisme en ondervoorzitter van de Raad Van Vlaanderen. Hij was altijd al zeer nauw met Borms en samen waren ze het tweespan, dat op 22 december 1917 de zelfstandigheid van Vlaanderen uitriep...

Op 24 juli 1920 verscheen dit hulde- en gelegenheidsgedicht van De Clercq in het blad van de activistengemeenschap in Nederlandse ballingschap, *De Toorts*.

De eerste held

*Op 't feest der Gulden Sporen
te Antwerpen, bij klaren dag,
heeft Vlaandren een held verloren
lijk de oorlog er géen zag.*

*Blindelings gevallen
voor België zijn duizendtallen,
duizendtallen,
God heb' hun ziel!
Wat hebt gij aan die allen,
Vlaamsch Volk? Slechts één die voor u viel.*

*Wie zal den Vos zijn kuren korten?
Wie rukt den Strauss de veeren uit?
Wie zal 't geweld in 't water storten?
Die jong zijt, wreek,
die Vlaming, wreek!
Bloed voor bloed! Huid voor huid!*

*Die Vlaandren boven
België ziet, welaan,
laat ons met daden loven
den trouwen van den Reeck.
Dreigen niet, maar slaan!
Zijn dood zal voor me staan
als ik den beul naar 't harte steek.*

1920, het jaar van Coppieters' klaproos (1920, *het jaar van de klaproos*, een essay verschenen tussen 1987 en 1993), was een scharnierjaar voor zowel de Vlaamse als de arbeidersbeweging. Het Belgicisme dacht met de overwinning in de Groote Oorlog eens en voorgoed te hebben afge-rekend met de Vlaamse Beweging. Er restte hen nog wel: de immer geminoriseerde

Vlaamsgezinden binnen de drie grote Belgische kleurpartijen. Maar die dachten ze, zoals vóór de oorlog, de baas te kunnen. De sociaaldemocratie was zonet met glans geslaagd in het eindexamen betreffende betrouwbaarheid als partner van het kapitalisme. Meer nog: de arbeidersbeweging was een vierde volwaardige pijler van het regime geworden. De traditionele grote drie van het Belgische regime: Koning, Kerk en Kapitaal, nu gesteund door de mainstream van de Arbeidersbeweging, dachten ongecontesteerd een nieuwe "belle époque" aan te vatten.

En tóch was er veel veranderd: activisten, waaronder niet in het minst de jonge linkse flaminganten Herman Vos, Jef van Extergem, Antoon Jacob, Marten Rudelsheim, gevangen of in ballingschap, werden cultfiguren en oefenden stilaan een magische aantrekkingskracht uit op de jongere generatie. Frontsoldaten, die het overleefd hadden, moest men niets meer wijsmaken en weigerden zomaar terug in het vooroorlogse gareel te stappen, alsof er niets gebeurd was. In november 1919 waren 5 "Fronters" in het parlement verkozen. In Rusland was de revolutie gemilitariseerd maar nog niet helemaal ten gronde ontspoord. Van den Reeck's eigen communistische sympathieën hadden overigens een sterk christelijke oorsprong... Bovendien was men nog niet vergeten dat de sociaaldemocraten in 1914 overal de oorlogskredieten meegestemd hadden. Het anti-burgerlijk denken had zich in Vlaanderen o.m. door het tijdelijke machtsvacuüm (afwezigheid van de Belgische regering etc.) sterk kunnen ontwikkelen. Van Ostaijen, Burssens, Moens, Mussche, Seuphor-Berckelaers, Masereel, Brunclair, Joostens, de broers Jaspers en de broers Cantré, Richard en Joris Minne, Frits Van den Berghe en vele anderen hadden in hun kunst de volledige ontvoogding bereikt. *Opstanding, Ontwaking, Ruimte, Internationalisme, Ter Waarheid, Clarté, Lumière, Ca Ira*; de titels van de toenmalige tijdschriften zeggen genoeg. Zij stelden een nieuwe, rechtvaardige wereldorde voorop met "de militaristen in de hoek". Dit alles viel écht niet meer terug te draaien...

In deze context wordt 11 juli 1920 gevierd. Het Antwerpse stadsbestuur, van oud-liberaal frans-kiljonse strekking onder het burgemeesterschap van Jan De Vos, verbiedt de viering op Antwerps grondgebied, omdat het succes van de viering van het Vlaamse Front het jaar voordien al een doorn in het oog was. Dit verbod werd tegen de middag officieel met affiches op straat uitgeplakt. Een verbod, ondanks een aanmaning van de Belgische regering (mogelijk justitieminister Emile Vandervelde), waarop de Antwerpse socialisten onder Kamiel Huysmans zich prompt aansluiten bij de viering! In Berchem, waar de stoet zich oorspronkelijk zou vormen, werden hier en daar provocerend Belgische vlaggen uitgehangen. Er wordt opgeroepen om dan maar in Borgerhout te verzamelen. Men start met zo'n 30.000 manifestanten.

*Het dagblad Ons Vaderland van de Frontpartij spreekt van 50.000 o.m. omdat de socialistische vakbond van Spoor-, Post- en Telegraafbedienden toevallig een congres heeft. Zij sluiten zich spontaan bij de betoging aan; zelfs de aanwezige Walen zien hier geen graten in... Aan de ouderlijke woning van Antoon Jacob, die op dat ogenblik in de gevangenis vertoeft, wordt een serenade gebracht met o.m. De Vlaamse Leeuw. Na een toespraak van Julius Hoste jr. heeft het grootste deel van den stoet echter andere wegen gevolgd. De oud-soldaten dringen langs de Kerkstraat en de Wetstraat de stad binnen en vervolgen ongehinderd hun weg. Een anderen talrijken groep, waarbij zich ook veel Borgerhoutenaren hebben aangesloten, gaan met het vlag van het Vlaamse Front voorop langs de Potgieterstraat en den Pothoek. Er zijn bereden gendarmes met den zwarten stormhelm geconsigneerd in de Kerkstraat en in de Provinciestraat, maar op dat ogenblik hebben die waarschijnlijk wat anders te doen. Op de hoogte van de Klappestraat staat een sterke politiemacht, maar bij het zien van de betoegers trekt die zich vreedzaam terug. In de Van Wesebekerstraat, waar sommige frontkringen hun lokaal hebben, gaan de poppen aan 't dansen... Via kleinere toegangswegen dringen groepjes manifestanten (waaronder Van den Reeck?) de stad binnen om de Grote Markt te bereiken. Omdat burgemeester De Vos zich ziek voelde, was eerste schepen Louis Strauss eerste in bevel. Die gaf de politie bevel om alle ontplooid vlaggen in beslag te nemen. Om de nieuwe vlag van de Antwerpse Frontwacht werd verbeten slag geleverd. In een essay, *Les évasions d'Olivier Trickmansholm*, Paris, 1946 van ooggetuige Michel Seuphor, stelde die dat *d'un groupe de garçons et de jeunes filles* (Katholieke Vlaamse Meisjesbond Klimop JV), *auxquels des**

agents s'efforçaient d'arracher un drapeau flamand tout déchiré. Van den Reeck zou deze vlag fel verdedigd hebben, een versie die het begrijpelijk heel goed deed in de romantische Vlaamse Beweging maar weinig bevestiging kreeg in andere bronnen en verslagen. Een 50-jarige inspecteur, Georges Dupuis, loste uiteindelijk van op 4 meter een lukraak revolvershot in de joelende menigte. Herman Van den Reeck bleef dodelijk gewond liggen. Dupuis zou oproerkraaier Van den Reeck al een tijdje gevisieerd hebben... Kamiel Huysmans zou stellen: *de reactie in Antwerpen heeft een kind vermoord!*

De 19-jarige Herman was zowat het prototype van de nieuwe generatie, gevormd door zowat alle elementen die ik zonet opsomde. Hij was van 1911 tot 1918 leerling aan het Antwerpse atheneum en kreeg er o.m. les van Borms en Pol De Mont. Hij was er niet alleen de radicaalste der Antwerpse Vlaamsgezinden (lees: anti-Belgisch JV) maar trad ook toe tot de *Activistische Schoolbond*, die in maart 1918 door Firmin Mortier was gesticht. Later was hij de hevigste der *Frontpartij* maar ook lid van *Clarté* en de *Kommunistische Bond in Vlaanderen* van August Debrouwere (voorloper Communistische partij) en was samen met Geert Pijnenburg verantwoordelijk voor het extreem-activistische tijdschrift *Staatsgevaarlijk*. Hij zou zich ingeschreven hebben in het derde academiejaar in de vervlaamste UGent en was thans, wegens de gewijzigde omstandigheden, sedert 7 januari 1920, ingeschreven aan de ULB (Sciences Naturelles). Ironisch genoeg stond men daar op 9 juli op het punt hem uit te sluiten o.m. wegens zijn maximalistisch-Vlaamse standpunten. Als scholier was hij al bij het activisme betrokken maar zijn jeugdige leeftijd deed hem toen aan de anti-activistenrepressie ontsnappen. Van den Reeck lag in 1919 dan ook aan de basis van het heropgerichte radicale scholieren-tijdschrift (voor heel Vlaanderen), *De Goedendag*. Veelbetekend had Herman in een nog onuitgegeven 11 juli-artikel (1920) geschreven: *Organiseer u, sticht geheime revolutionaire bonden die zich gereed maken tot den supremen strijd... Zoek aansluiting bij de soldaten eenerzijds, bij de socialisten anderzijds: daar ligt het heil. Weg met alle gewetensbezwaren. Alles voor Vlaanderen, ook ons leven en onze vrijheid. De romantische periode van onzen strijd is voorbij, we staan voor de eerste daad. Vlaanderen! 't Is tijd!*

De kogel had Herman van opzij, door de linker bovenarm via de linkerlong tot in de rechterlong geraakt. Wij vervolgen met het verslag in *Ons Vaderland: Terwijl de gekneusde politieagenten zich nauwkeurig verzorgden, was er voor de dodelijk getroffen geen druppel water! Een medearrestant heeft hem op een soort matras gelegd. De aangehouden werden in het bureau met matrak en sabels geranseld. Tegen één hunner gingen de agenten zo baldadig te werk dat de andere aangehouden - er waren er reeds een twaalfstal - er wilden tussenkomen. Toen heeft men den sukkelaar in een andere kamer geworpen, waar men hem verder te lijf ging met veerende krachten. Met een list is de jonge Van den Reeck uit het bureau verlost, door een vriend die zich als zijn dokter uitgaf en die hem in een auto liet laden en naar St-Elisabeth-gasthuis voeren.* Hij overleed er op 13 juli. Uiteraard beweerden de verantwoordelijken dat zij handelden uit wettige zelfverdediging en dat Herman de politie eerst zou toegetakeld hebben met zijn wandelstok... Men probeerde hem op zijn sterfbed nog een handtekening onder een schuldbekentenis te forceren. Een onderzoek, gevraagd door zowat alle Vlaamsgezinde politici, wees uit dat deze thesis echter totaal verzonnen was...

Over Van den Reecks begrafenis op 17 juli putten we eveneens uit *Ons Vaderland* het volgende:

Nooit heb ik zoo'n hulde aan een beminde doode weten brengen. Jan Van Rijswijck werd minder koninklijke eer bewezen, het volk was minder ontroerd daar de plechtigheid officieel was, terwijl deze hier een rechtstreeksche uiting is van den volksgeest. Geen officieele, een anti-officieele plechtigheid.

Gisteravond heeft de politie, toen het stoffelijk overschot van Herman Van den Reeck van het gasthuis naar de ouderlijke woning werd overgebracht, gepoogd de Leeuwendvlag van den lijkwagen te rukken. Het verzet van den Heer Bestuurder van het gasthuis heeft het hen belet. Terwijl de jongen in doodstrijd lag en vader en moeder er niet meer bijmochten, is de adjunct-commisaris Draye, op stadsbevel bij den stervende gekomen om hem een ingewikkelde verklaring voor te leggen en te ondertekenen (?), als zou hijzelf zich opgewonden hebben gedragen en gehandeld hebben om zichzelf te verdedigen. Dit gebeurde zonder getuigen. 's Morgens was de jongen eenigzins beter. 's Avonds was hij overleden. Licht moet er ook komen over dit schandaal, dat de moord zelf in gemeenheid overtreft! Van 's morgensaf waren alle trams richting Borgerhout kropvol. Drommen volk vullen de straten. Vele vlaggen halftop in de volkswijk, de meeste luiken gesloten, op vele het doodsbeeldeke van den gevallen. In de straat zelf, alles dicht en doods. De lijkdienst heeft plaats in de St-Annakapel, nederig als het andere Kerkje waar de dienst van vader Hainaut plaatshad. (Jan Hainaut werd in 1919 veroordeeld tot tien jaar opsluiting. Het gezin kwam hierdoor in de armoede terecht. Zijn vrouw overleed op 22 januari 1920 en liet vijf kinderen na waarvan de oudste in legerdienst was. Hainaut zag zijn situatie als uitzichtloos en pleegde zelfmoord in de gevangenis van Sint-Gillis (Brussel) JV)

De kist werd gedragen door zes studenten. Vader Van den Reeck wordt geleid door Hubert Melis, oud stadssecretaris. We merken de volksvertegenwoordigers van het Vlaamsche Front op. Meester Borginon komt eerst later, daar zijn aanwezigheid te Gent vereist wordt, waar fransiljonië andere slachtoffers maakt. Zijn aanwezig: Kamiel Huysmans, Eeckelers en andere socialistische kamerleden. Later zien we onder anderen Bouchery in den stoet, Marck, Dr Van de Perre, volksvertegenwoordiger Van Isacker, J. Hoste jr, Jozef

Muls, Pol de Mont, Victor Ressler, Piet Janssen, Gorlé enz. J. Hoste en Van de Perre vertegenwoordigers van het Vlaamsch Verbond; V. Ressler, de liberale Volkspartij. De rouwkapel is versierd met klimmende leeuwen. Twee grote kronen worden binnengebracht: die van het "Gentsch Studentenkorps" en die van den "Leo Augusteynskring". Daarna bloemen, bloemen, bloemen. De mis neemt een aanvang.

De tenor Borgers zingt den psalm van Van Hoof op de woorden van Rodenbach:

*God onze Heer, Gij zijt de Heer der Heeren,
Gij draagt de wereld op Uw hand.
Let Gij op Vlaanderen,
Het bloeit in roem en vrede.
Keert gij Uw blikken,
't Stort in 't zand...*

Later zingt de Heer Van Aerdt 'Mijn Moederspraak'. Violen begeleiden. En het weemoedige 'Vlaanderen' van Veremans, die aan het orgel zit. Pastoor Huighens houdt een korte rede. Hij heeft den jongen Van den Reeck als kind gekend: hij is gevallen voor een recht dat niemand ter wereld ons

kan ontnemen, gestorven voor een heilige zaak. Het is voor deze zaak, dat we vandaag gebeden hebben.

Als de kist uit de kerk gedragen wordt, komt een eerbiedige hand er een tuil witte bloemen opleggen: van de verloofde.

Buiten staan tien dikke rijen toeschouwers. Dat duurt zo tot op het Kiel. Op de Leien, waar we straks langs rijden om op tijd op de begraafplaats te zijn, verdringen de toeschouwers zich elkaar. Veel Vlaamsche bloempjes; ook zeer veel kinderen. De scholen zullen dun bevolkt zijn geweest vandaag.

In de Brederodestraat is de massa zoo dicht, dat de stoet minuten lang moet stilhouden tot een weg gebaad is. Nooit hebben we zooveel volk gezien. Uit alle gewesten uit West-Vlaanderen en Limburg kwamen Vlamingen op om hulde te brengen aan den jongen vriend.

De kist werd geplaatst op een zes meter hoge katafalk, zwart en geel. Van voor op den wagen zit de 'maagd van Vlaanderen', wit onder rouwbloemen aan de vier hoeken. Op de kist blijft, tot in het graf, de witte ruiker liggen. Het baarkleed gehouden door Herman van Puymbrouck, volksvertegenwoordiger van het Vlaamsche Front, Anna Mortelmans namens de meisjesstudiekring, Kamiel Huysmans namens de Werkliedenpartij, dr. Van de Perre namens het Vlaamsch Verbond, Berten Pil namens de Hoogstudenten, Jef De Combe na-

mens de Communistischen groep waar Van den Reeck bij aangesloten was. Links en rechts gaan studenten uit alle steden.

De harmonie van het Vlaamsche Front opent den stoet. Kleine padvindders dragen bloemen van het Antwerps en Berchems sporencomiteit. Achter de katafalk, een grote kroon van het Vlaamsche Front. Na enige duizenden Fronters, de bij het Front aangesloten zelfstandige kringen, de Vlaamse meisjeskring met zijn omfloerste vaandel. De Liederavonden voor het Volk. De verschillende Fronttakken uit de provincies en elders. Elk met kronen en bloemen. Een grote kroon "Van de Gekerkerden aan Herman Van den Reeck". Een andere van Vlamingen in Nederland, van Brussel, van de West-Vlamingen, van de studentenkring Help u Zelve, Brussel; blauwvoeten, Antwerpen; Rosa de Guchtenaerekring Gent, Sint-Niklaas, honderden atheneumstudenten uit Antwerpen, Gent, Brugge enz. Socialistische Jonge Wacht, Antwerpen; De Vlaamsche Clartégroepen; de socialistische harmonie De Toekomst: de socialistische volksvertegenwoordigers uit Leuven, Mechelen, St Niklaas, Gent, Oostende en Antwerpen; de Werkliedenpartij, Borgerhout: de federatie van vakbonden, Antwerpen, met talloze rode vlaggen. De Vlaamse Oudstrijders Antwerpen en elders; Van Maerlantkring Antwerpen: Vriendenclub Antwerpen; Verbroedering van Tol- en Accijnsbedienden; Sint Pauluspatronage padvindders, Antwerpen; vakschool Londenstraat; Vrede St Willebrordus; Katholieke Vlaamsche Zuiderbond Borgerhout; Katholiek Vlaams Verbond Wette- ren; het Verbond van christen vakverenigingen; Rodenbachzonen, Antwerpen; Vlaamse Telgen. Noordgalm, Borgerhout; Albrecht Rodenbach, Antwerpen; Vlaamsche Bond, Dworp.

We kunnen niet een vijfde van de aanwezige verenigingen aantekenen. Op sommige ogenblikken is het een zee van vlaggen.

Het aantal deelnemers, ongerekend die op de voorbijtocht post hebben gevat, mag geschat worden op honderdduizend man. Er komt geen einde aan den rouwstoet, die zwijgzaam en ingetogen voorbijschuift, gelijk de massa op het gaanpad zwijgzaam en ingetogen is. Er wordt geschreid. Dit is de invloed op de massa. Wat zal de weerhaak zijn in het gemoed en den wil van bewuste

enkelingen, hebben ze Herman Van den Reeck gekend of niet gekend, hun verantwoordelijkheid beseffen tegenover 't offer?

Op 10 september zou ook Van den Reecks mentor van in de tijd van het activisme, Marten Rudelsheim, bij gebrek aan gezondheidszorgen bezwijken in de gevangenis van de Begijnenstraat. Met de gemeenteraadsverkiezing van 1921 werden de franskiljons van het Antwerpse stadhuis weggestemd en kwam het democratisch en Vlaams-minimalistische duo Huysmans – Van Cauwelaert aan het bestuur. Geen tien jaar later zou “de grote dulder”, August Borms door heel democratisch Antwerpen met meer dan 83.000 stemmen, hoewel in de gevangenis, tot volksvertegenwoordiger gekozen worden (omdat hij geen burgerrechten had kon hij niet zetelen!) Voor Van den Reecks grafmonument werd 25.000 frank bijeen gehaald... De martelaar voor Vlaanderen werd vereeuwigd in gedichten van Brunclair, Burssens, De Clercq, Gijsen, Moens, Pijnenburg en Van Ostaijen.

Vrienden, men verwijt ons vandaag ons in onze historische Vlaamse slachtofferrol te blijven wettelen. Men verwijt ons alleen uit te zijn op een op uitsluiting, egoïsme en kleinzieligheid berustend Vlaanderen. Ons project heeft in deze globale wereld bovendien volstrekt geen zin, is uit de tijd en helemaal niet aan de orde. De verkiezingen van de laatste jaren hebben echter bewezen dat de Vlaming wél wakker ligt van de Vlaamse kwestie en zijn lot in eigen handen wil nemen. Al bij al zou het bewustzijn wat mij betreft wel wat hoger mogen zijn. En wat ons betreft: het begint nu pas! Het onbevoegd uitbouwen van onze eigen democratie, van een “republiek van de menselijkheid” zoals het in de tijd van Van den Reeck werd gesteld. Wanneer zijn we voorgoed verlost van de betuttelende vingertjes van onze opiniemakers, would be artistieke scène etc., met zijn allen zo rijkelijk gevoederd o.m. door het Belgische doorgeefluik van de Vlaamse regering? Voor wanneer een democratisch onderwijs dat, zoals vroeger consistente schotels opdiend i.p.v. het consumptieve junkfood en globale eenheidsworst? Dit alles om Vlaanderen weer toonaangevend te maken bij alles wat de mens groot en interessant kan maken, net zoals in de middeleeuwen en de nieuwe tijden. Dit laatste is trouwens de échte reden en de zin van de 11 juli viering. Het symbool Van den Reeck dient dan als eeuwig krachtvoer om van een autonoom Vlaanderen écht iets zinnigs te maken!

Ik eindig met enige fragmenten uit contemporaine gedichten van Marnix Gijsen uit *Tijdzang voor Herman Van den Reeck*, 1920.

*Sluit de gelederen. Hij is gevallen
Maar ons allen
Heeft hij bevrijd
Mannen hebben gevloekt. Vrouwen hebben geschreid
In één dag, in één uur
Was zijn naam het parool van een nieuwe tijd.*

In Memoriam Herman Van den Reeck

Aan zijne moeder

*In mijn stille, witte cel
Is het bericht van uw dood
als een nieuw parool
Dat scherpe lippen fluisteren in den nacht
(die het wachtwoord ontvangt,
hij zet zijn leven als een bolwerk erom heen)*

*Ik heb u nooit gezien
Ik heb u nooit gekend.
Maar dit weet ik:
Dat zo wij ooit mekaar hadden ontmoet
Broeder, reeds na den eersten groet,
Onze handen werden ineengelegd
En een bond gesloten!*

*Men zegt
Dat een kleine plompe kogel
In je longen drong:
Dat 'n halve seconde door de lucht zoefde
Als de angstgil van een zwaluw,
En door je jonge vlees,
In je longen drong,
Astrant en brutaal
Als een beschonken huisbaas*

*Men zegt dat je jonge krachtige longen
Vol bloed werden gestort:
Een rode zee van bloed
Waarin de kreten van je hart
Die waren 'lijk stormvogels
Jammerlijk verdronken!*

*Broeder,
Nu jij als een schone, vriendelijke heilige
Op de baar ligt, wat zal ik je geven?
Al het fijnste goud van mijn leven
Is bleek en mat
In den glans van je aureool
Vals blinkt mijn vers
In het licht*

*Van dat glorieuze gedicht
Dat jij met je bloed schreef op de straatkeien
En mijn deel in het lijden
Is zo gering, zo niet
Broeder, ik sta hier zo arm,
Ik kan niet eens wenen
Want ik ben zo hard en zo dof geworden
In dezen tredmolen!*

*Maar ik kan nog knielen, broeder,
En mea culpa slaan:
Om mijn verwatenheid
En om mijn zwakheid,
Om mijn opstand
En mijn ongeduld
Broeder, je bloed verdelgt mijne schuld!*

*Die in zonde tot je komen,
Allen, - de bangen, lomen
En d' onverschilligen,
Zij keren in reinheid
Geslagen met genade
Door de rooden bliksem van jouw dood.*

Uit: *De Tocht* (1920), Wies Moens

Gaston Burssens dichtte bij het vernemen van Van den Reecks dood:

De Held

I

*Het is een droom
voor wie denkt zijn gestorven lijf te laten rotten
onder de rozige botten
van een bloeiende appelboom.
Het land wordt vruchtbaar en de lillende papaver
bloedt zich dood
op het goud van koren en van haver.
Het land wordt vruchtbaar van de gistende lijken
Het land wordt vruchtbaar, rijk aan goud waarachter de zon,
rood als de rode vlag van opstanding
te wapperen hangt.
Het grote leed was onbewust —
en hij die duizend wonden sloeg, niet als enkeling,
en doolde,
is onbewust ontroerd
De hete pik van het lijf dat hij verkoelde
droop op zijn hand; hij heeft het lijk gekust.
En hij die wonden sloeg als enkeling
heeft bloed en schuim om de mond; hij knarst de tanden.
De tijd is nader dat zijn ingewanden
in eigen tempel te gronde zullen spatten.*

Grafmonument van Herman Van den Rieck op het Schoonselhof in Antwerpen.

Op het bange 'quo vadis' van de zoeker
wordt het 'Romain' van de Meester allerwege ruchtbaar,
Ginds licht het wit. —
En 't land wordt vruchtbaar.

II

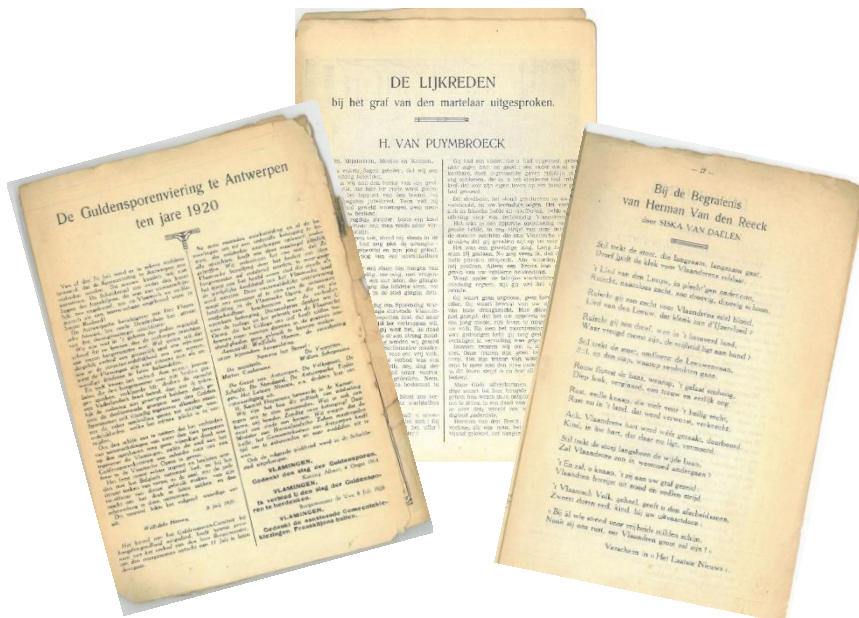
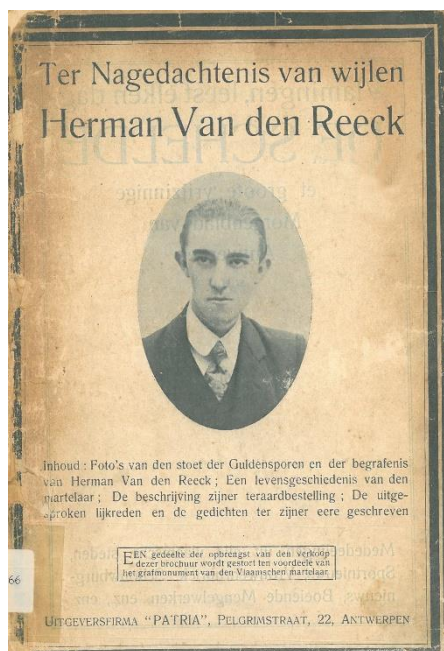
Weiden, effen als een biljartlaken.
Nachtsteden met autolichten
en tramgeronk.
Bliksemschichten
over stad en land.
Tans hangen volle botten op 't veld.
Zwangere vrouwen dragen hun vrucht langs de straten
en kussen in barensled de vaderheid.

G. BURSSENS

En nogmaals, ik kan het niet laten, René De Clercq's strofe uit *Het lied der activisten*, uit *De Toorts* van 1/11/1919 te laten weerklinken.

Niet langer zal men tégen 't volk
Ons goed en bloed verkwisten
De wind waait rood in wolk op wolk
Het regent activisten!

Joost Vandommele, Ledeberg, 7 september 2019

We beschikken in ons digitaal archief over de scans van dit boekje "Ter Nagedachtenis van wijlen Herman Van den Rееck" (30 blz.), ons ter beschikking gesteld door het ADVN.

Wie interesse heeft kan ze ons opvragen.
Een mailtje naar ons contact e-mailadres en we mailen u terug met in bijlage de pdf-files.

ALS JE TERUGKEERT

Een sarcastische Satire

Grieks: sarkazein: het vlees ervan afscheuren.

Latijn: satura: schaal met allerhande fruit, vandaar: mengelwerk, hekelend, pikant.

Niemand zal mij geloven en toch is het waar, het kan niet anders. In een fietsstraat, ergens in het Deerlijkse moerenland, vonden we vreemde bladen, affiches van onlangs verlopen evenementen. Niks bijzonders op het eerste gezicht, maar de anders lege achterkant sloeg ons met verstomming. Daarop stonden teksten in handschrift, in kleine zwartbruine lettertjes in het papier gebrand, geen inkt, mysterieus. Tweede mysterie: dat was het geschrift van René De Clercq! Geen twijfel mogelijk. Vandaar ons relaas. Wij geven hier letterlijk weer wat we lazen. We hebben het aangevuld met eigen bedenkingen; een onmenselijke dwang overviel ons, alsof De Clercq ons daartoe aanzette. Die bladen! Onmogelijk toevallig op ons pad gewaaid. Ziehier tekst en uitleg.

Een Terugkeer. Ik ben terug! Wat is dat nu? Zo ging dat ongeveer. Ik voel mezelf weer samengesteld worden, maar veel ijler, ik kan overal doorheen. Ik lig hier in de grond en zie niets. Wat is dat, ik kan er zo uit, opstaan, naar boven. Nu zie ik wel, en ik sta op de grond. Daar een beeld, iets van Cantré zo te zien. En die muur, een kerk. Dat is verdomme mijn kerk! Beetje anders, dat wel, en die straat! Mensen, wat is hier gebeurd? Daar een soort flikkering boven die gevel. Cijfers, een datum? Dan ben ik in het jaar tweeduizend en zoveel terechtgekomen! Rare auto's, fietsen, en de mensen bijgod. Daar naderen er een paar, God, ze lopen dwars door mij, ik ben lucht, onzichtbaar. Ik zal me maar uit de weg houden.

Daar een paar jongedames, helemaal geen Tinekes. Dat haar! Zijn dat kleren die ze aan hebben? Mijn moeders ondergoed was stukken uitgebreider. En zorgeloos, mankeren blijkbaar niets, in alle weelde gewoon lustig op straat. Ach ja, het eeuwig leven van de jeugd. Dat was hier in mijn tijd wel even anders. Zien eruit als prinsessen, godinnen, bosnimfen, heksachtig lief. In mijn tijd kwam je deftig op straat, men toonde zich burger, dame. De armste drommel deed nog zijn best. Die wezens hier willen er precies niet opgegroeid uitzien. Juffrouw Niemendalle.

Ja, René, de infantiliserende slaat toe, overal. Hun nachthemd-look al opgemerkt? Waarom nog echte kleren dragen. Overbodigheidsversiering, onwerelds, gekke rariteitjes, het gewone van de dagelijkse dag negerend. De hele wereld een kleutertuin.

Daar enkele bijna-grijsaards. In een te lange korte broek, of is het een te korte lange broek, boven hun al of niet gebruikte kromme kuit. In mijn tijd waren de broeken lang of kort, dat laatste voor de sport. Op straat was je deftig. Ginds een vrouwmens in een broek! Overal scheuren, wat heeft die meegemaakt? Nogal strak ook. En daar nog zo een, en ginder. Is dat misschien een grap? En die mismaakte hondjes die sommigen meesleuren.

Noch lang noch kort, René. Wij zijn een generatie die het niet meer weet, noch waar haar hoofd staat, zo ze er nog een heeft. René, die scheuren, dat betekent "Wij zijn uitgeraasd, het is voorbij, de wereld om zeep, nergens nog voor nodig deftig te zijn". Lijstjes en delen ondergoed zichtbaar. In alle soorten onderlijf de straat op, in dikke letters wat onzin erop gedrukt. Geeft niet. Kledij van "We doen niet meer mee", maar ze zitten er volop in. Ferme décolleté: daar zijt ge toch niet kwaad om, René? Haha. Dat verschaft overigens een diep inzicht in de vergankelijkheid van alle vlees. Maar memento mori nog een eeuwigheid ver.

Maar die jonge kerels, wat een baard en haar, past langs geen kanten bij hun, bij gelijk welk gezicht. Of alsof ze juist uit bad komen, of geplakte stekels. En niemand weet waarom? Mode? Daar loopt er een in zijn onderbaai, midden op straat, maar ja, zijn armen zijn blauwverbrand, de stakker. Nee! Wat is dat? Tatoeage! En ik die dacht dat na die oorlog wel het toppunt

van gekte bereikt was. Witzwart gestreepte clowns, Josephine Baker schuddend met alle lichaamsdelen die zich daartoe lenen.

Die vreemde hoofdversiering is primitiviteit. Primitieven tooiden zich om mens te zijn, onderscheiden van de dieren in hun immer gelijke natuurlijke voorkomen. Zo ook tatoeage, die ook hun plaats in de stam aangaf. Al dat soort dingen. Hier een mode, een terugval naar de primitiviteit. Nu moet je er half wild tot wild uitzien wil je erbij horen.

Ginder twee carnavalfiguren op een gekleurde fiets. Flikkerende strepen op de jas. Oei! Dat is politie! En overal onnozele plakborden en lichtgevende prenten. Wat willen ze daarmee. Straten volgeschilderd, overal panelen, dat verkeer moet ook wel koest gehouden worden. Rijden ze er veel dood? En daarbij lopen ze rond met een air alsof ze alles weten.

Ze weten alles, René, zelfs dat het regent en morgen zaterdag is. Heeee als ze eraan komen, Jooooow als ze vertrekken. Kinds. En kussen maar, de drommels, een of drie, een modekus, maar waarom ook niet. Niet muggeziften.

Zovelen verbergen hun ogen achter donkere glazen. Wanneer is dat begonnen? Zien en niet gezien willen worden: oneerlijk vind ik, loensheid als mode. Allee, ze menen het misschien zo kwaad nog niet. Daar ene met iets als patrijspoorten voor haar ogen. Kom nu. Dunne wenkbrauwen, wimpers als zonneweringen. Is dat een ziekte? Het lijkt soms of ze intens met iets bezig zijn, niet meer op hun haar of kledij of gelijk wat letten. Zo zijn de mensen, opdirken en dan doen alsof het allemaal niets is. Gekleurde gezichten als toneelspelers. De wereld is een schouwtoneel. En kost dat allemaal geen geld? Wat lawaai plots boven mijn hoofd. Een vliegmachien, reusachtig, en zonder schroeven, hoe gaat dat?

En dat is allemaal nog maar de buitenkant, René. Wat zit er dan in die koppen? *Ze zijn niets*, het geleefd worden tot het uiterste opgevoerd. In uw tijd is dat begonnen, Renatus, of nog wat eerder. Het beetje geld dat ze over hebben gaat naar hun pleziertjes. De nieuwe *look* en houding: geslagen, afgepeigerd. Op de reclames, modeshows: stuur, wantrouwig, alsof ze pas een rammeling kregen. Een blik alsof ze het niet meer weten, moe, verveeld. Smoelen trekken, niets is belangrijk. Alsof ze eeuwig onderweg zijn, geen doel, on the road, maar naar nergens. Kampeer- en trekkersoutfit. Maatpak? Misschien om te trouwen – als ze dat nog doen tenminste.

Dat vliegtuig, zo'n gevleugelde stof en CO2 blazende sardienendoos vol malloten die zondig een paar duizend kilometer zuidwaarts in de zon moeten liggen. Congé payé, ooit van gehoord, René? De vermoeiendste periode van het jaar. Hun pleziertjes blijkbaar belangrijker vindend dan dat hun kleinkinderen geen water en lucht meer zullen hebben.

Nu kom ik op een voetbalplein, zo te zien, maar wat voor een! Met hoeveel zitten ze hier? Ze gaan geloof ik beginnen. Wat is dat voor een ceremonie? Alles voor een matchke shotten. En dat kindermisbruik bij de presentatie, openbaar en collectief nog wel. Die kinderen voor het leven getekend, dat staat vast. Psychisch voetbalsyndroom. Ziet niemand dat? Die spelers, wat een bende. Schoolkinderen, pubers, clowns, rabbi's, imams, snobs, primitieven, sjamanen in voetbalbroek. Om op een bal te shotten. Ontaarden aller landen, verenigt u en shot.

Groot gelijk heb je, Renaat. Je zag het miljoenen vergarende opgepepte zootje. Weet je dat er zijn met tien auto's en een vliegtuig voor hen alleen? Met op een bal te trappen. Die ballen, Renaat, genaaid en geverfd door kinderen in het Oosten, die allang blind of dood zijn eer die bal versleten is. Topsport en olympiek: oefenterrein en experiment van de farmamaffia. En weet je, er is daarin iets als de noodzaak van het onnodige, uitlaatklep voor een vergalopperde massa. Hou ze dom. Hou die menigte onder narcose of de hel breekt los. Zinloos, overbodig, daarom kan er zo heerlijk moord en brand bij geschreeuwd worden. Sport is gezond, topsport is crimineel.

Daar nog zo'n plakbiljet. Een muziekgroep gaat optreden. Azijnsmoelen, welke muziek spelen ze dan? In mijn tijd maakten we lol, verdomme! Gaan ze dan optreden tegen hun gedacht? Een korvee? Waarom doen ze het dan? Roem, de centen? En in al die blaadjes staat dat je moet ontdekken, beleven en genieten. Met zo'n gezicht? In mijn tijd deden we dat zo wel, en zonder toten trekken. De hele boel fake. Waar haal ik dat woord nu? Dat is bedrog, namaak.

Zo ziet heel onze wereld er nu uit, Renaat. Die muzikanten, je zou ze eens moeten bezig zien en horen. Oorverdovende leegte, alles uit het ijle. Niemand weet nog waar hij mee bezig is, al is hij de hele dag bezig.

Ik loop, zweef maar wat verder. Daar ligt een boekje op die bank, zeker vergeten. Een dichtbundel, dat treft. God, zijn dat gedichten? Schizofreen gewauwel. Gruwelijk. Er klinkt lawaai uit dat café daar, het lijkt haast op muziek, primitief dan. Een kreunstem schreeuwt "Blijf bij me! Ga nooit meer weg!" Zijn lief moest hem een oplawaai geven.

De Clercq, de wereld is veranderd. Nog geen vreemdelingen opgemerkt? Van alle soorten, zeg er maar niets over. Velen hebben niet eens een woonst. Laat staan dat er een zonnig licht door speelt, zoals je zo mooi dichtte. En een dichterlijk te omschrijven stiel, dat is er ook niet meer bij, voor niemand. Hoe ze nu ploegen en smeden, of voor dat scherm zitten. Het zal Radio Tweeeeeeee geweest zijn die je daar gehoord hebt. Wil je een intellectueel folteren, doe hem een half uur naar Radio Tweeee luisteren.

Ik zie zoveel torengebouwen, hoge blokken met vensters, een balkon. Zijn dat woningen? En dat daar, blijkbaar een apart woonhuis, maar welke afmetingen en hoe ziet het eruit. Afgepleisterde ruwbouw, bunkerstijl voor een Oosterse woenstijnstad. Is dat om in te wonen? Met hoeveel dan? Misschien enkele families van die vreemdelingen.

Hier wonen simpelweg Mr en Mw Niemand, in een niet-huis. Hebben een niet-job, irreëel, via computer het geleefde plebs overbodigheden aansmeren. De fake omgeving, gemaakt, geen traditie, consumptiedesign, en wie geen verleden heeft heeft geen toekomst. Transit door het eeuwig nu – wie zijn wij? Niemand. Door mijn woning... Moederke alleen... Don't make me cry, Renaat. Anno 2000: moederke alleen = vent weg. Mensen toch, mensen toch. Kernhond, weet je nog? Renaat, heb je dat al gezien? Val niet achterover. De hond in een voituurke! Een beest dat niets liever doet dan trekken en sleuren. Al was uw kernhond misschien ook niet elk uur te benijden, maar toch. Eenmaal de dagelijkse job gedaan verzinkend in de virtualiteit. De maatschappelijke roeping is buitenmaatschappelijk te doen. Altijd vakantie, vrije tijd, ontspannings-look. Het bedrijvige somnambulisme van onze tijd. Jij was tenminste nog wakker.

Dat daar, dat zal zeker een kermis zijn. Maar wat een reusachtige mechaniek en allemaal lichtjes. Van waar komt die kermis? Wij maakten zelf onze kermis. Bezems uit! Mallende meisens en jonkmans. Kijk maar naar Brueghels kermis: die is van het volk zelf. Hier gaan de mensen naar *de* kermis, niet *hun* kermis, die is niet van hen.

En die hele stad, kunnen jullie daar echt in leven? Is een stad nog iets om fier op te zijn? Gent! Vol klinkt uw naam. Wie zijn jullie? Jongens, ik ben hier weg, ik voel me ontbinden. Vlug naar dat beeld van Cantré, die goeie baas, daar ben ik boven gekomen, ik zal er ook maar weer verdwijnen. Hopelijk vindt een verstandig mens mijn gelazerprints. Ik zal de windgoden oproepen een handje te helpen. Iemand moet daar toch iets over zeggen. Ik kan niet meer. Vaart wel, o wereld.

Mag ik een paar dingen zeggen, Renaat? Ik zal het leuk houden, beloofd, je had vroeger ook liever de speelman op het dak. We beginnen in het Oosten, daar komt immers alle licht en wijsheid vandaan. Ik weet niet welk vrouwmens stuurde haar puber naar een kloosterschool in India. Daar moet hij vijftien jaar zijn zieltje bijschaven – terwijl de halve wereld... jaja. Hij is intussen wel eens op bezoek gekomen, heeft in een Oosterse spullenwinkel de plastiek Boeddha's

made in Taiwan gezegend en is terug naar zijn klooster getrokken. De spiritualiteitscommercie, meditatiebusiness en zelfhulpindustrie draaien op volle toeren. Een voorbeeld.

Mevrouw de bazin doet aan ayurvedische aromaklankschaalzenyogameditatie. Zo komt ze relaxed en mindful op haar werk, pardon, betrekking, functie. Ze checkt, screent, focust, mailt, linkt, brainstormt, claimt, upgradet, zoomt in, evalueert, heeft topics, targets, deadlines en follow ups, maakt case studies, zorgt voor de team building en is to the point met een cleane, coole approach. De business wordt efficiëntly gerund. Daarmee gaan er tegen 17u weer enkele pakketten echt werkende antirimpelcrèmes de deur uit en nog wat lotions ook.

Zo kan ze zich 's avonds weer ayurvedisch opladen en ontspannen, mentaal alles loslaten en zich leegmaken (dat laatste misschien niet zo moeilijk), en wat aan fitness doen, en eens de scheiding afgewerkt zal ze snel weer helemaal zichzelf worden en stressless openbloeien. Burn out spelen is voor later geprogrammeerd. Herbronnen. Via de kracht van positief denken komt ze overal doorheen. Later een flat met zicht op zee. Of Spanje. Het restaurantbezoek zal heerlijk lekker genieten zijn.

Eten en drinken! Sedert de kerken hun aantrekking (?) verloren, leegliepen, komaan, de zondagsplicht verzuimd werd, gaan ze het werelds gedaas bezweren in het stadion, zoals je dat even zag, Renaat. Ook de klasserestaurants leveren het volle pond aan sleurescapisme en bezwering van de existentialistische zinloosheid (zodat het haast zelf een sleur wordt). Zowel de basse classe als de chic zit er chic te doen. Je moet ze eens hun kreeften zien vreten! Als dat geen magie is. Of ze gaan er ((zelf) gejaagd) wild verorberen, een totemritueel afgeleid van het kannibalistisch mensenoffer, herstel van de clangeest (Freud), contact met voorouders en hogere machten (Jung). En dan denken dat ze alle primitiviteit, rite en oertijden millennia achter zich hebben. En hoe ze wijn drinken. Godendrank. Nog nooit zoveel magie gezien. Naast de wetenschap een rudimentairder bezwering van het bestaansmysterie. Ik zag er ooit eens twee die alle moeite deden zich niet te vervelen tijdens hun verwenontbijt met champagne - op afspraak, 10.15u. Maar jij, Renaat, jij wist wat dat is, van een pint genieten, uw klakke vanachter, Bacchus in topvorm. Wat verder van hier een frietkot. Naast de deur een twee meter hoge frietzakmens die zichzelf staat op te eten. Te stom om te zien hoe stom ze zijn. Sorry Renaat.

Mag ik er nog eentje doordrammen? Vooruit dan. Locatie: Amerika. Weet je dat daar evengoed Vlamingen woonden die u nog kenden? Zie deze nieuwsbrief. Maar de laatste decennia ... och ja. Maar wat ik zeggen wou. Een Amerikaanse man noemt zijn vrouw *pasgeborene* (baby), of *pasgeborene van suiker* (sugarbaby), of *snoep* (sweet), of *honing* (honey). Daar zijn mannen blijkbaar niet in staat in een vrouw een volwassen persoon te zien. Dat geliefden de gekste naampjes verzinnen is gekend. Poezilig dubbel kinneke, je weet wel. Weet je welk soort vrouw de president ginder heeft? En dat is dan het leidende land van de wereld. Renaat, je zou wel even moeten wennen, zo kan ik nog uren doorgaan. Het ga je goed, ouwe jongen.

Je werkt inspirerend, De Clercq. Iemand ging op een van uw tophits parodiëren, met een nogal delicaat item. We zeggen maar: er zijn soorten van inwijkelingen. We zijn absoluut helemaal niet racistisch en het geval is te gek om te laten liggen en verder nemen we alles op ons. Daar laten we die kerel los. Laat Renaat nu maar rusten in vrede, in zijn dorpkken onder zijn toren. Loat mij maar lopen langs de stroate.

Tineke van waar?

Tekst: Nolan Foot. Muziek: ongeveer als.

Tineke van Ginder ons poetsvrouwke
Hangt heel 't Belzienske aan haar touwtje
Schuurt ze niet als de felste
Ze heeft een poetsmachien van jewelste
Melken en mesten doen machines wel
Als de beste en nog beter

Hoor ik daar wat muntgerinkel
Zij komt van de kringloopwinkel
Komt zij van de bibobank
Zij verdraagt de stank voor dank
En Tineke klopt zonneke
De stadsdienst maait haar gazonneke

Tineke krijgt geld en goedje
En melkt ons ocmw koetje
Wiegend met haar ferme gat
En d'r haar zo glimmend plat
Gaat ze graaien, kan ze paaien
Kerels al in lichterlaaie

Tineke van Ginder mijn keppeke
Zet heel de stad in zijn sleppeke
Op uw uitkering bouw en rust ik
Leg wat centjes bij de mijn
En een volvo zal het zijn
Voor een bink en een mooi bronzinneke

Liever dan een sul die voor de bazen beeft
Liever dan een wroeter die geen lol meer heeft
Liever dan een loser exotieke gozer
Dansend door de Europese tent

Die Nolan Foot toch niet? Die racist en vrouwenhater moest eens duchtig de Levieten gelezen worden of erger. Kalm aan! Zie hoe Nolan vertederd naar Tinekes ayurvedische bazin blik, die mindful glimlachend gadeslaat hoe Tineke illegaal bazinnekes ramen lapt.

Antoon Flo

Tussendoor

**THE KUNST
UUR.**

Het Kunstuur Mechelen

Het Kunstuur: 32 Belgische topschilderijen uit privécollecties met uitleg van BV's in het Heilig Geesthuis en de Heilige Geestkapel in Mechelen.

Tot 30 september 2020 is er o.a. het schilderij *De Pianist* van Frits Van den Berghe met René De Clercq aan de piano te zien op de tentoonstelling. Gert Verhulst vertelt dat hij als kleine jongen nog op die piano speelde, de piano van zijn oudtante Ria Vervoort, de vriendin van René De Clercq. Op onze jaarlijkse zangavond zitten we rond diezelfde piano van Ria en René...

“Frits Van den Berghe schilderde de piano van tante Ria, ik heb daar ook nog op gespeeld.”

Verhaalvertelling door Gert Verhulst

Gert vertelt een verhaal bij het werk van Frits Van den Berghe 'Portret van René De Clercq' uit 1920.

MENS EN KUNSTENAAR

Het Verschil

Mens, kunstenaar, zijn dat dan twee soorten wezens? De kunstenaar, stereotiep dan, is een bepaald soort mens. Is elk kunstenaar een mens, het omgekeerde is zeker niet waar. Hoe definieer je uiteindelijk de kunstenaar? Hou het simpel: dat is iemand die mooie dingen maakt. Daartoe moet je blijkbaar een zekere ingesteldheid hebben waardoor je van de rest van het mensdom afgescheiden wordt. Gemakshalve wereldvreemd, zonderling genoemd. En daarnaast is er het eeuwige wat-is-mooi-debat. Is dat altijd zo geweest? Neen dus. Zonderlingen zijn er altijd geweest, maar dan heb je nog geen kunstenaar.

Beginnen we nu eens bij ietwat vervlogen tijden, onze late middeleeuwen die de renaissance binnenrollen. Alsof dat allemaal geprogrammeerd was. Niets meer dan namen, maar hoe moet het dan wel. Daar is dan Jan van Eyck, een kunstenaar, zo blijkt. Is dat zo? Hij was ook een *mens*. Waar willen we naartoe? Bij van Eyck en zijns gelijken zien we geen kloof tussen "gewoon" mens en kunstenaarstype. Geen wereldvreemdheid hier, zoals zoveel later bij de bohémien en de poète maudit, noch maatschappijkritiek via de kunsten, integendeel. Van Eyck, ontwikkeld mens, op en top burger, vertoeft in de hoogste gevestigde kringen, zelfs opgeroepen voor diplomatieke zendingen. Burgerlijker kan niet. Het zonderlinge onbestaand. Later Rubens en nog anderen idem. Geen twijfelende, protesterende, zoekende onrustige geesten. Geen schizoïde scheiding tussen kunstenaarschap en maatschappij. Kunstwerk in opdracht en ten dienste van de maatschappij. De kunstenaar: goed betaalde stielman. Is dat dan een kunstenaar?

Waren van Eyck, Rubens, eigenlijk kunstenaarszielen? Wat een vraag. Hoe zie je dat dan? In die tijden geen enkele(?) kunstenaar die zuiver uit zichzelf kunst maakte. Kunst is hier geen expressie van persoonlijke innerlijkheid. Geen getormenteerde ziel, geen vonk, geen genie, maar stielkennis tot hoogste virtuositeit. Ze zijn er artistiek niet minder om. Bedenk: welke hedendaagse regeerder zou een hedendaagse kunstenaar nog een diplomatieke missie durven toevertrouwen? Kan de kunstenaar hier wel de spreekbuis zijn van het psychische geheim van zijn tijdperk, zoals C. G. Jung dat ziet voor de twintigste eeuw? Tolk van zijn tijd. Is van Eyck tolk van de tijdsgeest? Moet dat niet van dieper komen in plaats vanuit een institutionele opdracht? Wat had een artistiek vrijbuiters in de middeleeuwen dan wel moeten doen? Is François Villon tolk van zijn tijd? Zijn de *Carmina Burana* dat? Of is nu precies van Eyck als dusdanig dat?

Bezien we het *Lam Gods* van van Eyck, meesterwerk, apotheose van een kunst in dienst van maatschappij en institutie. Virtuoso. Is er in het *Lam Gods* iets van *van Eyck zelf* te bespeuren? Daar stond ook niemand op te wachten. In die tijd haast de hele kunst in dienst van de religie. Van de institutionele godsdienst dan. Alle religie ingepolderd, dogmatisch, intolerant. Inquisitie. Ketterij uitgebannen, verteerd op duizend brandstapels. Godsdienst onderdeel van het machtsapparaat. Een twijfelachtige verdienste van de twintigste eeuw is aangetoond te hebben dat een maatschappij perfect(!?) kan functioneren zonder godsdienst. Dit via een abstracte structuur, in zijn extreme bureaucratie, die godsdienstige en ideologische institutiefanatiekers identiteitscrisissen bezorgt.

Wat toont het *Lam Gods*? Een summa van de christelijke dogmatiek. Christus als Godmens verlost de wereld van de zonde. Richt u naar Hem. Maar geloof vooral wat we u voorhouden. Sleutelwoord van de christen godsdienst: naastenliefde. Zie die Jezus: sterft voor ons en redt de hele wereld, maar is dan ook een God. Naastenliefde vier evangelies vol. Maar waar is op het *Lam Gods* de goede herder, de wijngaardenier, de tollenaar, de arme Lazarus, de vader en zijn verloren zoon, de barmhartige Samaritaan te vinden? Druipt anders van de farizeeërs, parels, goud en edelstenen... Het *Lam Gods*: dieptepunt in de menselijkheid, bekrompen aanfluiting van het vrije denken en de menselijkheid. Fossiel van geloof en doctrine, wereldvreemd geworden, onderdeel van een prestigeproject. Met andere godsdienstige kunst een symptoom, de kiem, voorbode van de religieuze desintegratie. Overbluffing die het religieus-menselijk vacuüm moet verdoezelen.

Binnen een eeuw de reformatie. Er kon een iconografie van de godsdienstdecadentie geschreven worden, bv. van de middeleeuwen via Rubens en Rossetti tot Servaes!? En wat daarna?

De tijden veranderen. De kunstenaar verwerft prestige, is niet langer zomaar de stielman. Hij wordt steeds meer als uitsluitend *artistiek individu* benaderd. Meer en meer kiest de kunstenaar zelf zijn onderwerpen, en niet alleen religieus. Rembrandt schildert in opdracht zijn *Nachtwacht*, maar (uit zichzelf?) ook een volkswrouw in haar hemd met haar voeten in het water. Hij maakt steeds weer zelfportretten. Brueghel, midden zestiende eeuw, heeft zich al behoorlijk losgewrongen. Zijn *Kruisdraging*, *Kindermoord*, *Volkstelling*, *Icarus*: het thema moet je wel even gaan opsporen. En een apocalyptische *Dulle Griet*. Brueghel en Bosch: de hel breekt los.⁽¹⁾

Tijdens de renaissance groeit het onderscheid tussen vakman en kunstenaar gestadig. In minder dan een eeuw verandert het sociaal statuut van de kunstenaars grondig. Van ambachtsman gaan ze stilaan tot hogere sociale lagen behoren. Door toenemende welvaart en vraag worden schilderijen veel duurder. In de achttiende eeuw is de scheiding een voldongen feit. Er komt een artistiek eigen institutionele structuur, met onderwijsinstellingen (academiën), schouwburgen en musea. Kunsttheorieën, ook filosofische, worden besproken. Maatschappelijk verstevigt zich een middenklasse, ontwikkeld en geletterd. Vanaf de middeleeuwen tot en met de achttiende-negentiende eeuw komt in de kunstwereld een drievoudige transformatie die tot vandaag doorwerkt: 1) van ambachtsman naar zuiver kunstenaar, 2) van lagere naar hogere klasse, 3) van collectief (atelier enz.) naar individu. Daarbij de paradoxale tendens van hoe hoger aanzien hoe lager de verloning. Hier is de romantiek (ca 1780-1850) aan de orde. Esthetiek eist hier individualisme. De kunstenaar wordt de eenzame excentriekeling die zich aan de massa onttrekt, wacht op inspiratie – kan je vooraf aan de negentiende eeuw in de schilderkunst van pure inspiratie spreken? Hij keert zich tegen de gevestigde politieke en sociale orde, leeft een leven van ongebondenheid, vrije liefde en armoede. De *bohémien* ontstaat (afgeleid van wazige zigeunergemeenschappen uit Bohemen, neergestreken in grote steden, Parijs...) Reële honger wordt metafoor voor metafysische honger; passie, verhevenheid moeten kunst en kunstenaar optillen. Zowat vervloekt door de gevestigde orde komt daaruit de *poète maudit* op het toneel. Marginaliteit en een rol als verstoteling worden gecultiveerd. Vroegtijdige dood door uitputting, liederlijkheid, alcohol en drugs zijn alomtrent: miskende genieën, uitgehongerd, enz. "Ze hebben ervoor gekozen". Impressionisten zijn individualisten. Zuivere prozaschrijvers blijken nette burgers te zijn.

Begin twintigste eeuw is de wereld van de beeldende kunstenaars een esoterische sekte geworden die haar eigen experimenten opdringt. Halfweg de eeuw, na de oorlogen, worden kunst en kunstenaar marktgegevens in een (neo)liberale kapitalistische context. Het conceptuele, gedematerialiseerde "kunstwerk" komt eraan. Artistieke arbeid wordt intellectueel, rationeel-meditatief bezig zijn, intentioneel en later meteen digitaal. Het kunstwerk: hoogstens een hint.⁽²⁾ Hoeft niet eens blijvend te zijn.

Hoe plaats je dan een figuur als René De Clercq (1877-1932) in dit hele verhaal? Volwassen wordend in een tijd van resten romantiek en losbarstende moderniteit? Is De Clercq wel in dit veld van kunstenaars onder te brengen? Is hij daar voldoende uitgesproken kunstenaar voor? De Clercq, als iedereen geconditioneerd door opvoeding, milieu, tijdsgeest, maatschappij, godsdienst... De Clercq een bohémien? Helemaal niet, hoogstens in zijn dromen. Bezingt een bohémien op zo'n wijze gezin, huis en haard? De Clercq een poète maudit? Kom nu, bezingt zo'n verworping de lof der ambachten? De Clercq wereldvreemd? Gaat een wereldvreemde zo te keer tegen macht en staat? De Clercq een nette burger? Soms. Scheldt een nette burger zijn regeerders uit? De Clercq kunsthandelaar - een liberale kapitalist! Dat is een goeie.

We moeten niet zo doorgaan de bescheiden woordkunstenaar en idealist De Clercq tegen het felle licht van de algemene grensoverschrijdende kunst- en andere stromingen te houden, al mag dat wel eens even gebeuren. De Clercq is een aardman, lyrisch maar realistisch, de natuur is zijn ding, dieper in zijn binnenste idealist en dromer. Geen kunstenaar in de ban van archaïsche, onbewuste inhouden, die in het slechtste geval van het persoonlijk leven een puinhoop maken.

Alleen de paradijswens, de ideale wereld, het ideaal vrouwelijke, stuwt hem. Tegen wat had hij daarbij allemaal niet op te tornen. Meegesleurd door de woelige stormen van zijn land en zijn tijdperk had hij wel iets boven hem wat we noodlot noemen. Come forth from the cloud of unknowing (...) Why tarry all night in the ruin (...) But climb on your tears in the silence, like a rose on its ladder of thorns. Gentle this soul...⁽³⁾ Laat De Clercq De Clercq zijn, hoe minder hij in een hokje past hoe beter.

Mens en Dier

Dieren, die tragische wezens, onwetend wat betreft plicht en vrijheid. De mens, het dier ontstegen, kende oorspronkelijk ook niet plicht, taak en vrijheid. En toch! Zekere dieren, in groepen levend, kennen ondereen een dressuur, iedereen weet zijn hiërarchische plaats in de groep - of er wordt geknakt tot die duidelijk is. Zie bv. het fenomeen van de steppewolf. De mens, ontwakend dier, zal dit bewust beleven. Zo ontstaat het begrip *dwang*, *plicht*, vandaar *taak*. Dit alles finaal uit behoudsinstinct, individueel, als groep en als soort.

Ook *geloof* is behoudsinstinct, groepsceement gebaseerd op een metafysisch of mythisch gegeven dat een orde afdwingt. Primair bepaalt geloof de maatschappelijke sanctie. Het enige echte geloof is het oergeloof in zichzelf uit zelfbehoud, bewuste variant van het dierlijk instinct. Godsdienst wordt een institutie voor individu, groep en stam. De maatschappij eist *geloof*, geen religie (die blijft persoonlijk-spiritueel). Vandaar het begrip plicht, taak. Geloof brengt plicht mee, plicht onderstelt geloof. In onze tijden verdwijnt evenwel de metafysische, godsdienstige, onderbouw van een overigens toch noodzakelijke maatschappijstructuur. (Die je *aanvaardt*, niet *gelooft*).

Heeft de *kunstenaar* dan een taak? Wie heeft er een taak in de maatschappij? Iedereen, zo lijkt het wel. Maar dit is niet eens altijd duidelijk. Er moet zoveel gedaan worden om een ordentelijke maatschappij overeind te houden, en het loopt wel eens in het honderd. Maar is iemand verplicht? Zie de groep bij dier en mens. De vrije mens een zeldzaamheid, in onze tijden zelfs een onmogelijkheid. Geen kluizenaars, woestijnvaders meer. Vrijbuiters en plichtsbewusten lopen elkaar voor de voeten. Geen ruimte meer. Een hutje op de heide? Eiland voor jou alleen? Droom er maar op los, jongens.

De kunstenaar een taak? Door anderen of hemzelf opgelegd: kunst in dienst van de maatschappij: inkleding van de maatschappelijke orde. De kunstenaar zich houdend aan de normen van zijn tijd, die evenwel steeds evolueerde. Daarnaast de kunstenaar als schepper uit innerlijke drang. Hier wordt de mens als dusdanig bekeken, de individuele en toch universele problematiek van het menszijn aangepakt. Merkwaardig: nooit als taak gezien, maar onschatbare bijdrage. (Homeros, Dante, Goethe: minister en archetypisch vorser! Dostojevski...) Onsterfelijken, natuurlijk: het eeuwig menselijke is hun terrein.

Mens en Kunst

Bezien we de kunstenaar als de tolk van wat onder zijn volk leeft. Ideeën, gevoelens, moeten zich uiten, zeker als er roering is in de maatschappij. Of na opkroppen komt uitbarsten. Uitbeelding, verwoording is nodig voor de gewone mens die niet of moeilijk zijn gevoelens kan uiten. René De Clercq deed zijn ding, dat kan niet anders. En zijn volk had er iets aan. Hij vertolkte hun gevoelens, liet ze spreken. Dit soelaas is de positieve zijde, de balsem van de kunst en kunstenaar. Taak en plicht? Hoeft niet besproken te worden.

Maar wat is er, zeg de laatste honderd jaar in de kunstwereld gebeurd? Immer bleef er conventionele kunst, volkskunst, toneel, dichtwerk en literatuur (waar de ideologie wel eens de hand op legde). Daarnaast ontstond er echter wat we hier algemeen een *avant-garde* noemen. Hoe stond De Clercq eigenlijk tegenover al die nieuwlichterij? Kunst rukte zich los van de nood

aan expressie voor en van het volk, dat zich het gif van de consumptiecultuur moest laten welgevallen. Kunst werd hier een op zich staand experiment, aftasten van grenzen, liep wel eens behoorlijk verloren, verzopen zeg maar, en wel eens component van het kapitalisme. Eigen ideeën vergezocht, alleen nog vatbaar voor een intellectuele elite met inzicht in de wetenschappelijke en culturele troebelen des tijds, komen naar voren, expressie voor gevorderden – al lijkt het wel eens op een spelletje “Wie doet het gekst?”. Het volk keerde zich af van de moderne kunst, ofschoon wel eens opgedrongen door artistiek onkundige politieke besturen, tot in onze dorpkens en steeën. Wij herhalen even Kenneth Clark: “De onvatbaarheid van de moderne kosmos lijkt mij de ultieme oorzaak van de chaos in de moderne kunst...” Of: er is geen ijkpunt meer, de kosmos uiteengespat. Waar gaan we naartoe?

Maar gaat de mensheid wel ergens heen? Wij zijn allen onderweg, zongen we eertijds. Halleluja. Maar is dit zo? Natuurlijk is alles oorzaak en gevolg, de mensheid zal wel ergens belanden, of eindigen, het ziet er steeds minder rooskleurig uit. De mensheid is niet onderweg, nooit geweest, zij doolt, is nergens, een dwaaltocht die we wat comfortabeler proberen te maken. Doen vergeten dat we dwalen. Materiële en ruimtelijke coördinaten genoeg – alhoewel in een ongrijpbaar universum – maar spiritueel in het ijle zwevend. Dit is heel wat anders dan de middeleeuwse mens, in het centrum van de kosmos, kroon op een goddelijke schepping, en met een goddelijke taak belast. Een standpunt door Galilei, Marx, Darwin en Freud grondig geannahileerd. Waar sta je dan als dichter? Afgronden gapen. De kosmos: bestaat de tijd wel?

Enige esthetiek maakt het leven wat draaglijker, versoepelt de omgang met elkaar en met de dingen. Kunst om de kunst wordt een sociaal probleem. Zo’n kunst is zelfbedrog, zowel collectief als individueel. Waartoe wel? Persoonlijk therapeutisch. Neurotisch, snobistisch, op zich ook bedwelmend. Schoonheid op zich is nergens goed voor. Ultieme schoonheid is volmaaktheid en het volmaakte hoeft niet meer te veranderen. Staat dus stil, geen leven in het volmaakte! Kortom: alleen maar (volmaakt) mooi ben je dood! Verwar mooi ook niet met sexy. Dit laatste is leven en noem het gerust mooi, tof... Hoogstens een randgeval in het esthetische spectrum. De Clercq zocht geen tot verstarring leidende volmaaktheid, daar leefde hij zelf te fel voor. Geen universele archetypische constructies. De mythische figuur is tijdloos, ongedetailleerd in haar activiteit en verschijningsvorm, buiten wat symbolische attributen. Als koning doet ze niets koninklijks, als herder niets herderlijks, de nimf is gewoon nimf. Ze zijn wat ze zijn. Plots gebeurt er iets, ze doen wat, en allen samen verbeelden ze een mogelijks tragische belevenis van het individu, maar universeel, geldig voor elk mens. Zo in oude tijden, maar steeds weer opdoemend in allerlei vormen (Dantes *Comedie*, Goethes *Faust*...) Later komt gevoelsliteratuur, bewustwording, sociale kritiek, (phylogenese van de psyche – C.G. Jung).

Zo hebben we weer eens ons hart gelucht, ook ter stichting van dit ons tranendal, al of niet uit plicht.

Noten

- (1) Zie bv. OLYSLAEGERS, Jeroen. *Wie was de Dulle Griet?* In KNACK 25 sept.2019.
- (2) Zie CASSIERS, Edith. *Kunst = werk* in REKTO VERSO n°85, 2019.
- (3) COHEN, Leonard. *The Window*.

Antoon Flo

Haal een kunstwerk van Jozef Cantré in huis

Replica van het grafmonument van René De Clercq: kostprijs 90 euro.

Beeldend kunstenaar Philip Moerman heeft in opdracht van het René De Clercqgenootschap replica's gemaakt van het grafmonument van René De Clercq. Deze replica's werden gemaakt van een originele maquette en zijn in kunststeen gegoten (hoogte: 28 cm). Verpakt in een geschenkdoos is er een folder bijgevoegd met alle inlichtingen over de beeldhouwer Jozef Cantré en de dichter René De Clercq. Een unieke gelegenheid om bij je thuis te genieten van een betaalbaar kunstwerk van de befaamde Gentse kunstenaar Jozef Cantré. Wil je een kunstlievende geliefde, handelsrelatie of vrienden plezier maken met een buitengewoon geschenk?

Zijn ook te koop

De Clercq Ongebonden

Een kunstmap met twaalf onvergetelijke gedichten van René De Clercq, mooi geïllustreerd en vertaald in het Frans, Engels en Duits. Deze dichtbundel is anders dan alle andere: heel weinig tekst, alleen twaalf losse bladeren in een map. Los en ongebonden zoals René De Clercq zelf.

Een buitengewoon, prachtig en luxueus geschenk. Altijd bij de hand voor de schenker. Onvergetelijk voor de ontvanger. De gedichtenmap is een realisatie van ons bestuurslid Armand Deknudt. Kostprijs: 10 €

RENÉ DE CLERCQ
DE NOODHOORN
EN ANDERE GEDICHTEN
Bearg'd door Elvan Cluysen en Yves T'Sjoen
L'Université de Namur
1998, 2004

De Noodhoorn en andere gedichten

Een schrijver of dichter die niet meer gepubliceerd wordt is dood! Prof. Yves T'Sjoen en Els van Damme van de Afdeling Nederlands van de Vakgroep Letterkunde brachten in 2018, in samenwerking met ons genootschap, een nieuwe geannoteerde (voorzien van wetenschappelijke duiding) bundel van De Clercq uit met een verantwoording van Joost Vandommele. Zij telt 220 blz. en bevat de meest relevante gedichten uit *Toortsen*, uit *Uit de Diepten* en uit *De Noodhoorn*. Kostprijs: 20 €

Voor nog meer boeken en publicaties, surf naar onze website en kijk onder: "Publicaties" en "Wij hebben te koop". Alle prijzen zijn exclusief verzendingskosten.

Contact en info:

René De Clercqgenootschap vzw

Jan en Mieke Dhaluin-Dekeyser, Vichtesteenweg 15, 8540 DEERLIJK

Telefoon: 056 72 86 70, e-mailadres: dhaluin.dekeyser@telenet.be

BE49 4635 1470 1171 - KREDBEBB

Website: www.renedeclercq.be

U kunt ook terecht bij de Dienst Lokaal Erfgoed Deerlijk.

Leen Lefebre - administratief medewerker - open: 9 tot 12 uur

Telefoon: 056 69 47 39, e-mailadres: erfgoed@deerlijk.be